

Молодий Комуніст

Орган Кіровоградського обкому ЛКСМУ (МДС)

Виходить в 8 грудня
1939 року

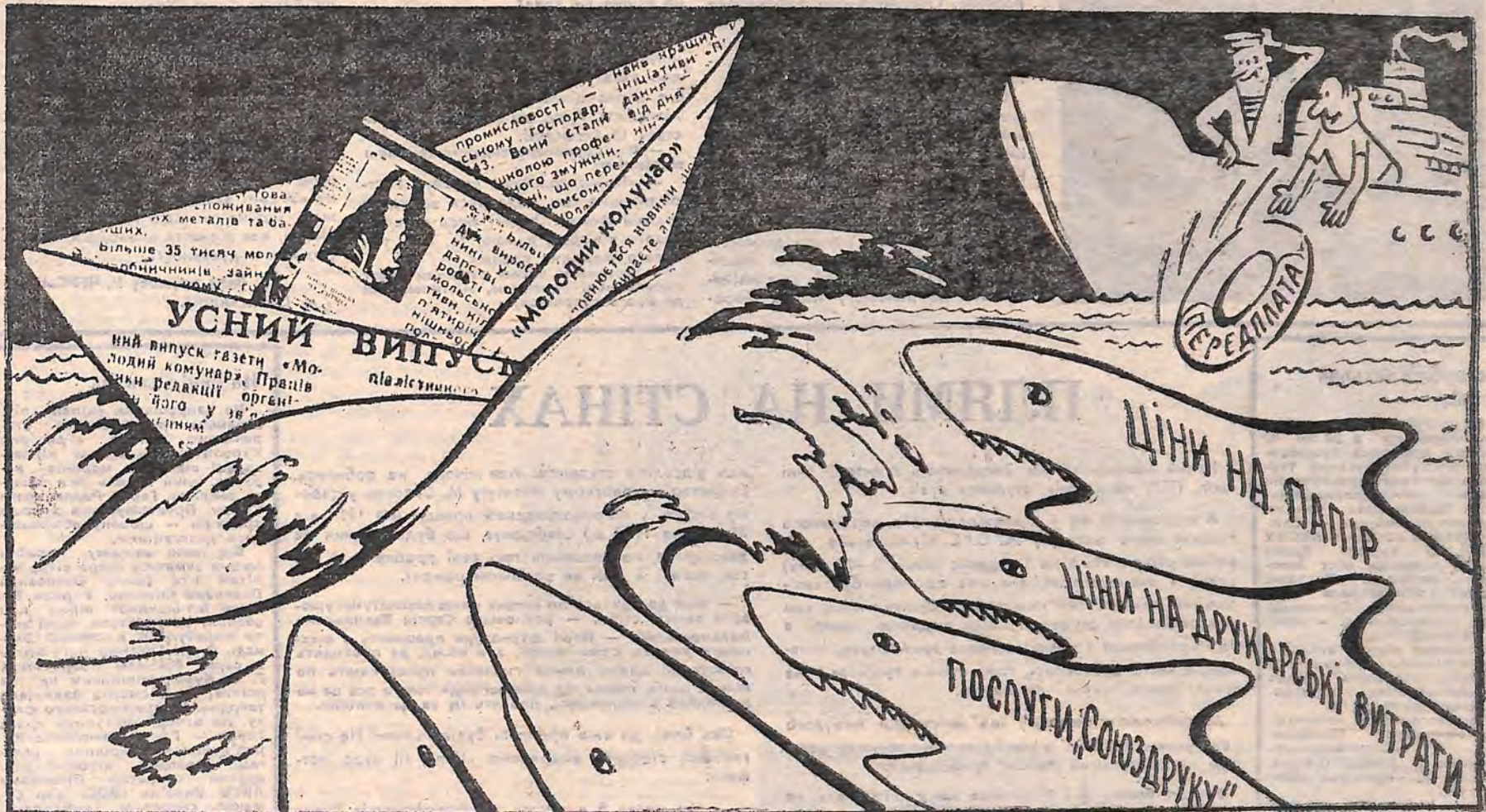
№ 38 (4117).

СУБОТА

8

ВЕРЕСНЯ
1990 р.

Ціна 8 коп.

Гласність дорожчає. Монополізм був однією з умов вмирання імперіалізму. В нас монополізм привів до тотального дефіциту, до простого доісторичного товарного обміну. Хочеш друкувати газету — користуйся послугами державних та партійних друкарень з одним преїскурантом цін. А коли хочеш ще й розповсюджувати те, що друкуєш, — тут до твоїх послуг ще один монополіст — Міністерство зв'язку. А щоб було на чому цю газету випускати, свої монополістні «договірні» ціни нав'язують численні паперові комбінати. ТРИУМВІРАТ.

Офіційне «розлучення» молодіжної преси із системою партвидавства безжально виштовхує нас у вир самостійного життя. Тепер нам самим доведеться за все платити. Хоча це міф, що молодіжна преса існувала за рахунок партійного бюджету. Одна лише «Комсомольская правда», приміром, має прибутки, які з горою перекривають дотації збит-

ковим молодіжним газетам.

Наша передплатна ціна на рік — шість карбованців. Багато це чи мало? «Кіровоградка», наприклад, вже коштує 12 крб., а та ж «Комсомолка» — 13 крб., 80 коп. Навіть при цій ціні газета ні копійки прибутку мати не буде. Єдина надія — на читача.

Ми віримо в тебе і хочемо, щоб ти повірив у нас. Знаємо, не всім до смаку «МК» за різкість, принциповість. Показувати наше життя таким, як воно є насправді — це робили і будуть робити наші журналісти. Комуś воно може й не подобатись. Але це життя.

Ми обіцяємо нашим читачам одне — постійно триматимемо руку на пульсі життя. Наша газета була і залишається молодіжною. Багато маємо думок, як робити газету кращою, цікавішою.

Слово за вами, наші друзі!

ЖУРНАЛІСТИ «МК».

ЗАПОВНІТЬ І ВИРІЖТЕ

Ф. СП-1

Министерство связи СССР
«Союздечет»

АБОНЕМЕНТ на газету № 61103
(наименование издания) (индекс издания)

на 1991 год по месяцам:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куда: (почтовый индекс) (адрес)

Кому: (фамилия, имя, отчество)

ДОСТАВЛЯЮЩАЯ ПАРТОНКА

на газету № 61103
(наименование издания) (индекс издания)

Стор. подписки руб. коп. Количество комплектов

на 1991 год по месяцам:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куда: (почтовый индекс) (адрес)

Кому: (фамилия, имя, отчество)

ДО ЧИТАЧА «МК»

«ЖУРНАЛІСТ НЕ ОДЕРЖАВ СВОБОДИ...»

ЧИТАЧ знає журналістів хіба по підписах під статтями та, буває, недовго поспілкується, коли кореспондент приїде розбирати його справу до редакції. Однак нам відомо, що багатьох цікавлять подробиці газетарської роботи, ставлення до неї самих пишущих. Гадаємо, що День міжнародної солідарності журналістів — хороша нагода для того, щоб про це дізнатися. На наш запитання відповідає Тамара ЛОЗОВА, кореспондент промислового відділу міськрайонної газети «Ленінський прапор» (м. Олександрія). Тамара закінчила Дніпропетровський університет, у пресі працює 5 років, член Спілки журналістів СРСР.

— Тамаро, які грані нашого життя цікавлять тебе найбільше? Про що хочеться писати передусім?

— Проблеми шахтарів. Коли я вперше спустилася в шахту, зрозуміла, що писати треба не тільки про перевиконання планів гірниками, а й про їхнє життя. Важка праця, багато ручної. Бредуть у воді, повітря — й говорити нічого. Зайшла після зміни разом з шахтарями в автобус і бачу, як вони тільки сіли й одразу поснули. Отакою, ціною добувається паливо... Важаю, що цим людям треба за їх труд створювати найкращі умови відпочинку і особливо піклуватися про їх добробут.

Ще мене турбує становище жінок. Дітвора, яким на конкурсах краси виступати, тягнуть на будовах цеглу, цемент, тонни вантажів за день переносять...

— Бувало, що написане тобою допомагало людям?

— Бувало. Я й люблю свою роботу за те, що можу комусь допомогти. Особливо стареньким чи інвалідам. Приходять у відчай, уже не надіються на допомогу наших бюро-

кратів... Спочатку я по наївності думала, що зможу всім зарадити, але через недосконалість законів, байдужість, черствість — це вдається далеко не завжди. Та якщо поміг хоча б одному з трьох — і то вже перемога!

— А як ти вважаєш, чи завдання газети — розбирати скарги? Преса, думаю, передусім інформатор...

— Мабуть, це тільки в нашій країні редакція — як бюро скарг. Я була в Югославії, Чехословаччині — там цього немає. У нас не всі й знають, що є бюро скарг при виконкомах. Але наші відповідні інстанції людям часто нічого не допомагають. Чи траплялося, що написаний тобою матеріал, до газети не попадав?

— Так. Наприклад, 2 роки тому не пройшла стаття про проблеми шахтарів, де піддавався критиці апарат об'єднання «Олександріявугілля».

— Як на твоїй погляд, Тамаро: інтерес людей до друкованого слова зріс чи пішов на спад?

— Зріс. Про це свідчать не тільки підвищення тиражу і збільшення кількості листів, а й відгуки людей про газету. Нашого читача найбільше зараз цікавлять політичні події, діяльність Руху, зміни на підприємствах Олександрії.

— Яке друковане видання вважаєш відречем?

— «Комсомольську правду». Гострі питання там подаються завжди в цікавій формі. Значну роль в успіху газети відіграє, думаю, те, що там багато молодих працює.

— Останнім часом сторінки газет переповнені еротикою, містиною... як до цього ставишся?

— Позитивно. Не треба ховатися від життя. Слід писати про все, що є в ньому, а читач хай сам судить.

— Розкажи, будь ласка, про свої контакти із зарубіжними колегами — ти згадала, що була в СФРЮ та ЧСФР.

— У нас із ними багато схожих проблем, є й відмінності. Я вважаю, що про все слід писати об'єктивно, для них же на першому плані — їхні матеріали жвавіше написані. У журналістів там більше творчої свободи, вони незрівнянно краще технічно оснащені й соціально захищені. Великі надії я покладала на наш Закон про пресу, та вийшов він — і позове розчарування. Журналіст все одно закабалений; свободи преса не одержала. Твої побажання і прогнози на майбутнє?

— Хочеться, щоб наша газета стала органом міської та районної Рад і була трибуною для висловлювання всіх без винятку точок зору. Щоб усі бажані могли без остраху в ній висловитися. Мені вже, однак, набридла заполітизованість нашої преси. Хочеться писати про щось ліричне і прекрасне...

— А зможеш?

— Так. Довкола стільки хорошого, треба лише вміти його бачити, помічати цікавих людей. Ми, приміром, відкрили в своїй газеті рубрику «У світі захоплення». І взагалі вважаю, що на сьогодні не менш важливим, ніж підняття економіки, є відродження духовності.

Вела розмову Н. ЧЕРСУКА, м. Олександрія.

Республіканський турнір

На стадіоні «Авангард» у Світловодську з 24 по 30 серпня проходив традиційний республіканський турнір з футболу, присвячений пам'яті воїна-інтернаціоналіста Володимира Чечеля. Засновник змагань — Світловодський міський ЛКСМУ (МДС). У турнірі брали участь команди міст Запоріжжя, Харкова, Полтави, Черкаса, Кіровограда, Дніпропетровська, Світловодська, у складі яких — юнаки 1976—1977 р. н.

Головною метою заходу є популяризація юнацького футболу, перевірка рівня техніко-тактичної підготовки юних футболістів.

Перемогли такі команди: 1. «Металург» (Запоріжжя); 2. «Спортінтернат» (Харків); 3. ДЮСШ (Світловодськ); 4. «Кремій» (Кременчук).

Як кращі гравці отримали цінні подарунки Сергій Остапенко (Полтава), Сергій Веривода (Кіровоград), Роман Голобородько (Харків), Віктор Захарченко (Запоріжжя), Олег Кисляк (Кременчук), Михайло Стадник (Дніпропетровськ), Валерій Нейнко (Світловодськ).

Наш кор.

ПЛЯМИ НА СТИНАХ

Новий навчальний рік. Заповнюють аудиторії учні шкіл, ПТУ, технікумів, студенти вузів.

А гуртожиток № 4 Кіровоградського державного педагогічного інституту ім. О. С. Пушкіна все ще ремонтується. Його не так давно (років 8—10 тому) здано в експлуатацію, але вже потрібен був капітальний ремонт. Там недоробили будівельники, там «попрацювали» студенти. Стіни подрпані, двері в багатьох блоках і кімнатах ледве тримаються, каналізація часто забивалась, тому стіни в туалетах і на кухнях мокрі, відкриті пліснявою.

Адміністрація інституту ще наприкінці минулого року уклала договір із молодіжно-виробничим центром на капітальний ремонт приміщення.

Ремонт блоків А і Б почався ще у квітні, але на сьогодні ще далеко до завершення. Справа в тому, що влітку в гуртожитку жили студенти. Їх було небагато — кілька десятків чоловік. Але щоразу хтось умудрявся то забити каналізацію, від чого вода просочувалась на нижчі поверхи і псувала свіжопштукатурені стіни, то вибити двері, то розтрощити тільки не вставлене скло, то знову й знову оббити пофарбовані стіни.

Не раз директор центру С. В. Балановський, майстри зверталися до керівництва інституту з прохан-

ням відселити студентів. Але нічого не добились. Секретар же парткому інституту М. Садовий у своєму виступі у «Кіровоградській правді» (№ 191 від 21 серпня 1990 р.) стверджує, що будівельники не зверталися, не говорили про свої проблеми, і ось такі погані, й досі не закінчили ремонт.

— Нам доводиться по кілька разів перештукатурювати залиті стіни, — розповідає Сергій Васильович Балановський. — Наші штукатури працюють в жалких умовах, стіни мокрі, а є місця, де проходять електричні дроти, плями гнилість проступають по кілька разів, плями від їржавої води теж, а все це не закладено в кошторисі, платять їм за це копійки.

Ось блок, де вже пройшли будівельники. На стіні глибоко, старанно видряпано: «Коля, III курс, істрак».

— Ми могли б вимагати від будівельників більш якісного ремонту, — говорить М. М. Шовкова, інженер по будівництву педінституту, — але що я можу сказати, експлуатація, звичайно, варварська.

Заселяються студенти в недоремонтовані приміщення. Бруд, мокреча, калюжі на кухнях і в туалетах... Все це продовжується.

Наш кор.

На синіх хвилях

На запрошення екіпажу підшефного припорядного сторожового натера «Григорій Куропятников» молоді кіровоградці відвідали морський корабель, який носить ім'я нашого земляка, Героя Радянського Союзу. Продовжується хороша традиція — щороку обмінюються делегаціями.

Від імені екіпажу корабля наших земляків щиро вітав капітан 1-го рангу Олександр Павлович Сивенко. У роки Великої Вітчизняної війни при обороні Севастополя, коли місто перебувало в тяжкій блокаді, О. П. Сивенко пліч-о-пліч з своїм бойовим побратимом Г. О. Куроп'ятниковим не на життя, а на смерть захищали твердиню Чорноморського флоту. На вечорі виступили вдова Героя — Ганна Олександрівна Куроп'ятникова, керівник делегації молодих кіровоградців другий секретар міськомкому ЛКСМ України (МДС) Ігор Ермоков, секретарі комсомольських організацій УВС обласного комітету Олександр Сайко і Олена Шевченко та інші. Відбувся обмін досвідом комсомольської роботи в нинішніх складних умовах. В кінці пройшли концерти, підготовлені аматорами двох колективів.

Р. МИКОЛАЙЧУК.

ПРОВЕРЬТЕ ПРАВИЛЬНОСТЬ ОФОРМЛЕННЯ АБОНЕМЕНТА!

На абонементе повинна бути проставлена отримка касової машини.

При оформленні підписки (перезабронюванні) без касової машини на абонемент проставляється отримка календарного штампеля отримання зв'язи. В цьому випадку абонемент видається підписнику з квитанцією об'явлення стосовно підписки (перезабронювання).

Для оформлення підписки на газету або журнал, а також для перезабронювання видання бланк абонементу є достатньою картою, заповнюється підписником згідно з інструкцією, без скорочень, в роздрукованій формі, встановленою в каталозі Союзпечати.

Заповнення «медальки» класом при перезабронюванні надання, а також класом «ПВ-МДСО» при закінченні роботи класу підприємств зв'язи в Союзпечати.

Тиражирова на «Хіт» № 1480-64/733333

ОГІРКИ З КОЛИШНЬОЇ ХАЛУПИ

Закінчився літній трудовий семестр, отож час поцікавитися: а що ж робили влітку наші студенти, котрі поїхали не на море, а в поле? Всю інформацію, звичайно, має штаб СЗ...

Погодьтеся, шановні читачі, ми звикли до того, що обласний штаб студентських будівельних ліній здійснює загальне керівництво. І раптом — промінець сонця. Знайшлася світла голова (чи то в Союзі, чи то в республіці), і в штабі СВЗ появилася нова роль. Яка саме? Про це і розповів нашому кореспондентові головний інженер обласного штабу студентських загонів В. СУБОТІН.

— Володимире, цікаво знати, чим же конкретно відрізняється літо-89 від літа-90 саме у роботі штабу?

— Тим, що ми самі зареабілемо гроші. Навіть маємо рахунок у Житлособбанку.

Десь у листопаді минулого року при обласному штабі студентів ми створили п'ять так званих окремих господарсько-молодіжних будівельних управлінь (його очолює досвідчений інженер-будівельник Володимир Алфімов). Далі маємо будівельно-монтажну фірму «Мега» (директор — Олександр Костенко), комсомольсько-молодіжну фірму «Вікторія». Штатний розклад дозволяє мені як головному інженерові штабу ще й директорувати у «Вікторії». А ще маємо комсомольсько-молодіжну фабрику «Іскра» і дільницю «Учтехніна».

ЗУПИНІМОСЬ НА «КАЛБАСІ»?

Як уже повідомляла наша газета, в районі вулиці Попова, що в обласному центрі, загинула дитина. Хлопчик втопився у ямі, яку вирішили і не засипати працівники місьводоканалу. Після цієї трагічної події біля злощасної ями зібралися люди, які вимагали керівників міста і водоканалу. Було висунуто ряд вимог. Тоді відбувся імпровізований мітинг.

І ось, через тиждень після трагедії, міська влада організувала сходку жителів мікрорайону для того, щоб вислухати людей, зафіксувати їхні вимоги. Але сходка переросла у мітинг. Бажаючих виступити було дуже багато. Один за одним піднімалися на трибуну люди, говорили про наболіле — немає цигарок, новбаси, магазини порожні, діти йдуть до школи — немає ні приладдя, ні одягу. Були й виступи, де говорили про необхідність змінити існуючу систему, про політичний аспект проблеми. Якесь після цього шло до мікрофону, сказала:

— Мене не цікавить політика. Хай там буде, що буде. Дайте нам калбаси!

Була прийнята резолюція, в якій вимагалось передати приміщення обкому партії під дитячі заклади, ЛСУ

— ...Усе це, так би мовити, на папері. На ділі ж...

— Нічого подібного! Члени підрозділу «Мега» відкопали десь під Аджамкою Кіровоградського району старий нічийний склад. Своєю дією його ніхто не могли поділити між собою два господарства. Лишилася та споруда, забута богом і людьми. Знайшлися підприємливі мегівці і з халупи зробили великий цех по переробці овочів.

— А яка ж ціна буде тієї банки з огірками чи кабачками?

— Про ціни поки що говорити рано, але не думаю, що вона дуже перевершує вартість державну. Напередодні 9 Травня працівники колгоспу імені Крупської (це неподалік Кіровограда) замовило «Вікторії» зробити меморіальний комплекс. Що я далі скажу, в те, певно, рідко хто повірить. За 40 днів шість майстрів зробили титанічну працю.

— Ну і...

— Традиційне завершальне питання, чи не такі з усієї сили прагнемо, щоб обласний штаб студентів існував на свої кошти.

Розмову вела Т. КУДРЯ.

під дитячу лікарню, реальну передачу влади міській Раді.

Ясно, що сміливі б не проводились таких сходок, нічого не змінилося, поки не буде змін у системі економічних, політичних, культурних, федеративних (чи конфедеративних) взаємостосунків людей і республік. Ми можемо добитися, щоб одного дня в наших магазинах з'явилася новбаса чи цигарки. Але лише на один день і лише за рахунок того, що їх десь заберуть і привезуть туди. Не полатаєш ковару, коли в ній дірка на дірці. Її треба міняти.

Наш кор.

«КОЧІВНИКИ ДОБРА»

Ми вже звикли, що приїждять на Україну «зелені», то «посланці миру»... А оце недавно прибула на Кіровоградщину місія із такою собі дивакуватою назвою — «Кочівники добра». Багатьом, напевне, кортить поскоріше взнати: з якої країни ті «бедуїни»? Цього хотілося й нам із фотокором газети Василем Грибом. Бо вперше в своїй журналістській практиці одержали завдання зробити матеріал про людей, про яких анічого ніколи не знав ні редактор, ні навіть наш редакційний шофер. Останньому довелося «накрутити» не одну сотню кілометрів, поки дісталися на місце.

Тож, ми були приємно здивовані, коли дізналися, що в Павлиш завітали наші рідні столичні «кочівники» із 272-ї Київської середньої школи. Зустрілися поговорити в славних педагогічних пенатах Сухомлинського. Гостя, молодий педагог Жанна Федченко, одну з причин візиту «видала» відразу — хочуть, аби їхня школа носила ім'я В. О. Сухомлинського. На початку цього року виникла ідея створити місію «Кочівники добра». Знайшли, як нині модно говорити, і спонсора в особі Асоціації винахідників України. Спочатку хотіли просто їхати на село і допомагати. Тепер діти бажують самоутвердитися, прилучитися до життя народу, бо самі — люди глибоко заурбанізовані.

— Перші враження приємні, — каже Жанна. — Незвичне все, з любов'ю доглянуте, адже така людина тут творила. Ми зараз працюємо в архіві шкільного музею, хтось пішов допомагати літнім педагогам, хтось наводить порядок біля обеліску, а хтось косить траву на стадіоні.

Ми ж вибрали стадіон, бо там був головний «кочівник» — ініціатор створення місії «Кочівники добра» Борис Михайлович Жебровський.

— Хотілося відродити те, що було раніше в столиці. А раніше кожну школу мала трудовий загін старшокласників. Щоліта 30 тисяч їх виїжджало на село. З 1986 року трудове виховання опинилося «в загоні», бо з 300 шкіл столиці нині ним займаються ледве в 10-х. Про кризу в цій справі говорю професійно, тому, що не так давно працював у шкільному відділі ЦК ЛКСМУ.

Зараз взялися за розвиток закордонного туризму, та мало хто займається вивченням історії рідного краю. Сьогодні в Києві немає жодної школи, яка б не відправляла своїх дітей по безвалютному обміну за кордон. Нікого не здивує тим, що хтось був у Вашингтоні біля Білого дому, а про Пав-

лиш ніхто й не чув. Треба скоріше повертатися до своїх українських витонів. Бо міські діти — це резерв для кочівників. Вони будуть колись визначати політику і якщо не знатимуть, як і чим живе народ, то гріш їм — ціна. Буду донладати всіх сил, щоб мої учні контактували з колегами із восьмирічок в заплесених селах. Буде можливість попрацювати і фрунти поїсти (он всі яблука і груші вже «обнесли»), познайомитися з мовою, що збереглася, культурою, звичаями та злидінням сільським життям. Щоб почуття до рідного краю виникли не десь, за кордоном, а тут, на своїй землі.

В народній освіті часто говорять про технологію виховання. Стару форму знищили, а нової нема. Ми обрали такий напрямок, як милосердя. Ну от скажіть, що таке милосердя? Це коли кидаєш «п'ятак» жебракові чи подаєш руку старенькій бабусі? Зовсім ні. Милосердя — це коли маєш путівку на море з мамою, але, не вміючи нічого, їдеш в село і допомагаєш старим людям. Ми почали з школи Василя Олександровича Сухомлинського, тому, що з студентських років поділяю його погляди. Це педагогіка великого гуманіста, який бачив у дитині людину і на неї працював. Він був мрійником і на практиці його ідеї атілені далеко не повністю. СШ № 272 — експериментальна школа-лабораторія, якій всього два роки. По суті це продовження ідей Сухомлинського на міському ґрунті. Звичайно, завдання не з легких.

За фахом я історик. Два роки тому набрали педагогічний клас історичного профілю. Щотижня були в нас «історичні суботи» задовжки в шість уроків (крім посади шкільного історика займаю ще дві офіційні — перший заступник начальника головного управління народної освіти Київської міськвиконкому та заступник голови творчої Спільноти вчителів України). Працювали в музеях, на кіностудії імені О. П. Довженка... Морози було багато, але цікаво. Вже й результатами деякими можу похвалитися. Спочатку троє в моєму класі хотіли бути істориками, а в кінці тільки троє ними бути не хотіли. Троє дівчат-медальсток ще в школі написали диктант на п'ятірки й були автоматично зараховані в наш базовий педінститут імені М. Горького на істаф.

Такого ще ніде не було. Зараз знаю, що вже дев'ять моїх учнів вчитимуться у вузах істориків. І це при нашому суб'єктивізмі і телефонному праві! Шкода, що не поступив на істаф наш четвертий медальст — Роман Кривонос. Він — готовий науковець, трічі їздив у археологічні експедиції, має свої роботи. В Об-

нінську на Міжнародній олімпіаді взяв головний приз, головну премію та перше місце, а на вступних екзаменах одержав четвертку. Попався йому той самий білет, на якому 20 років тому «завалили» й мене! Але нічого, Роман поступив в ПТУ на оператора ЕОМ. Майбутньому історикowi такі навички необхідні. А сьогодні нехай знає, з якого боку до носу підійти. Зрештою, наша допомога може не такі потрібні сільським пенсіонерам, бо то їх звичний ритм життя. Свято ми їм можемо зробити всього на кілька днів. Найбільше це потрібно дітям і мені, як педагогу. Хочу бачити їх не тільки в школі. Тут може бути багато імпровізацій. І та ж коса...

Он вчитель фізкультури набрав бригаду з шести чоловік дрова рубати, дівчата пішли до пам'ятника рвати бур'ян, в школі щось підфарбувати, щоб якось «відробити» оті з'їдені яблука. Це і є проникнення в реальну тканину життя, яке в самій ідеї нашої місії «Кочівників добра». Столиця — це багато, але це не народ. Чимало є «піни» і далеко не краєвих представників суспільства. Тут же цього всього набагато менше. Скажімо, приємно подивувалися, коли поїзду до нас прийшли товариші з райкому партії та райкому комсомолу, поцікавилися, може щось потрібно допомогти. Якось навіть порадили, бо в нас у столиці такого вже давно нема. Комсомол займається відеосалонами, комерцією... Це результат отого крену не закордон і винувати в цьому ми самі.

Наша бесіда затягнулася. Розповів Б. М. Жебровський, що програма насичена. Зустрінувся з райкомом партії та райкомом комсомолу, поцікавилися, може щось потрібно допомогти. Якось навіть порадили, бо в нас у столиці такого вже давно нема. Комсомол займається відеосалонами, комерцією... Це результат отого крену не закордон і винувати в цьому ми самі.

Наша бесіда затягнулася. Розповів Б. М. Жебровський, що програма насичена. Зустрінувся з райкомом партії та райкомом комсомолу, поцікавилися, може щось потрібно допомогти. Якось навіть порадили, бо в нас у столиці такого вже давно нема. Комсомол займається відеосалонами, комерцією... Це результат отого крену не закордон і винувати в цьому ми самі.

м'янского та село Степове Кіровоградського району... Побували «Кочівники добра» і в обласному центрі. Борис Михайлович тим часом встиг навідатися до своїх стареньких батьків у Вільшанку, звідки родом, допоміг вибрати картоплю. Ще там, у Павлиші, сказав відверто, що не випадково для свого педагогічного експерименту вибрав

рідний край. Тут, мовляв, і людей знаю, і почувую себе впевнено і спокійніше. Тут, зрештою, його коріння.

В. ТАРАСЕНКО.
с. Павлиш
Онуфріївського району.

На знімках: головний «кочівник» — Б. М. ЖЕБРОВСЬКИЙ; його вихованці — Віктор ЛЕВЧЕНКО, Оксана КРИЖАНІВСЬКА та Роман КРИВОНОС на мовиці. Фото В. ГРИБА.

ДІЛОВИТІСТЬ
ІНІЦІАТИВА
ВТОРИТЕТ
ІДЕРСТВО
ОПЕРАТИВНІСТЬ
ГАРАНТІЇ

ЯКЩО ВИ ХОЧЕТЕ

- Придбати автомобіль «Мерседес-300».
- Стати партнером відомих японських фірм «Соні» і «Джі-ві-сі».
- Вкласти свої збереження в швейцарські банки.
- Передплатити журнал «Плейбой» на 1991 рік.
- Провести різдвяну відпустку на острові Пасхи.
- Відкрити ферму з розведенням крокодилів.

то ви помилилися адресою.

ПРОПОНУЄМО

ВО «ДІАЛОГ»

316050
м. Кіровоград
вул. Карла Маркса, 41.
Тел.: 4-77-03, 4-73-52.

- Організацію художніх виставок і фото-виставок.
- Оригінальні відеопрограми.
- Фільмокопії кращих творів художнього і документального кінематографа.
- Участь у музичних програмах Українського телебачення.
- Телевізійну рекламу в межах республіки.
- Організацію конкурсів, фестивалів, шоу-програм.
- Участь у клубі веселих і винахідливих.
- Лотерею, аукціон, лекції, тематичні вечори, творчі зустрічі.
- Літературу на тему, яка вас цікавить.

ШУКАЄМО

ВО «ДІАЛОГ»

316050
м. Кіровоград
вул. Карла Маркса, 41.
Тел.: 4-77-03, 4-73-52.

- Ідеї (карколомні і сміливі).
- Проекти (звичайні і незвичайні).
- Людей (талановитих, ініціативних і ділових).
- Гроші (будь-якою валютою, можна в карбованцях).

НАГАДУЄМО:

- Лише в цьому році в активі МО «Діалог»:
- Концерти Віллі Токарева.
 - Творчі зустрічі з ведучими телепрограми «Погляд».
 - Конкурси краси.
 - Змагання КВБ.
 - Видання книжок «Жінка і чоловік» і «Магія рук».

316050 м. Кіровоград
вул. Карла Маркса, 41.
Тел.: 4-77-03, 4-73-52.

4 вересня минуло 5 років з дня трагічної смерті поета Василя Стуса

Про перепоховання тіла Василя Стуса і його побратимів на рідній землі я почув з «каламутних хвиль», як ще донедавна називали радіостанцію «Свобода». А наступного дня 18 листопада вилетів до Києва.

«З часу перепоховання Шевченка в 1861 році Україна не бачила такої похоронної процесії в столиці», — напишуть згодом навіть в офіційній пресі. Та який важкий страждений шлях був В. Стуса на батьківщину! Прочитайте записки В. Шовкошитного (нині народного депутата України) в щоденнику четвертого номеру тижневика «Україна»: його навіть мертвого боялися і намагалися робити все, аби тіло поетове залишилось у чужих сибірських мерзлотах.

Не одна столиця — вся Україна проводжала свого сина в страсну путь. «Господи, який же він молодий і красивий!.. За що!..» — запам'ятовували обличчя молодих жінок. «Каво ета харо-ня!» — питала інша. «Великого сина України», — відповідали їй «Стуса!» — перепитувала. — Не знаю такого...».

А портрет Василя, обрамлений вишитим рушником, плив у масі тисяч синьо-жовтих прапорів та корогів, дивився Василь з портрета на світ печальними очима, дивився в сьогоднішні з тих страшних, припудрених облудною щербинсько-брежнєвською пропагандою благополуччя років...

Пройде небагато днів і чиясь злочинна рука на полі перетворить вінки й хрест, саму поетову могилу на байковому цвинтарі.

Хто він — Стус! Якого так шанують одні і так бояться чи ненавидять інші!

Хай вибачать мені ті читачі, які вже прочитали нечисленні публікації про поета в республіканській періодиці, що повторюють я. Але більшість читачів газети, може, й не знають, що Василь Стус теплим крилом своєї долі торкнувся й нашого краю.

Де! Коли! Чи пам'ятають його люди!

Ві доброзичливі жіночки, працівниці Гайворонського райвідділу народної освіти, недовго листали архівні зшитки кінця п'ятидесятих років. «С!» — радісно сповістили (я їм трохи розповів перед цим про поета).

Пожовтілий папір, трохи вигоріле чорнило:

«Наказ № 292 по Гайворонському райвідділу народної освіти від 15 серпня 1959 р. Призначити Стуса Василя Семеновича на посаду вчителя укр. мови Таужнянської семирічної школи з 15 серпня 1959 року. Підстава: наказ по облвно № 98 від 14.VII.59 р. Зав. райвно Ніколайчук».

Переписував із того зшитка все до коми, що стосувалося поета (а це не так і багато: відомості на виплату зарплати за півмісяця 336 крб. 83 коп. на старі гроші учителю першого розряду; наказ про звільнення з посади 16 жовтня 1959 року «в зв'язку з призовом у Радянську Армію» — підписала наказ в. о. зарайвно Колупасова; відомість на виплату «двотижневої допомоги на основі повістки — 349 крб. 83 коп.» і розбірливий (вчительський) з легким нажимом підпис — В. Стус), переписував я ці папери, а працівниці бігали по кабінетах, розпитували імена вчителів тодішньої Таужнянської семирічки... Понад тридцять літ же минуло...

Того дня в Гайвороні був один обласний освітній заклад, який називали «Зв'язки» у коридорі. «Ві-чого тут?» — запитував холодно. «Слідів Василя Стуса шукаю». «То чого це ви в райвно шукаєте? Він же тут не працював!» — округлив і так чимали свої очі. Цур тобі, чиновнику! — не став би ти ритися в тих заборонених паперах, які ці жіночки... Згодом він-таки, певно, зрозумів, що не те бовкнув — намагався щось підказати, але так собі, для годинки...

Два місяці, різно два місяці перебував на Кіровоградщині В. Стус. Але пам'ять залишив по собі.

сам собою, що говорив, як думав, що прагнув захистити свій народ від манкурства, пригноблення, азамаскованого етноциду.

Мине багато років, коли таужнянські його ровесники вже не впізнаватимуть Стуса («зажурений, печальний») з публікованих у журналі нині фотографій, і поет в тюрмі «Дубровлагу» напише страшне своє послання нащадкам «Я обвинувачую», яке закінчить так:

«Я обвинувачую КДБ як організацію відверто

силь усю ніч напередодні не спав, а вдосвіта прийшов зарешений до пояса. «Конференція ж сьогодні! Та й якщо бродити, то взяв би когось із собою...» — ми до нього, жартуючи. А він: «Ні, там треба було ходити тільки самому!.. Яну я красу бачив: серпень, зорі падають, трави густі немошені, туман над Бугом...» (Зараз ті місця залиті водою — ГЕС). Йому подобалося у нас, якби не забрали в армію, то хто зна скільки б прожив у Таужному... Нас тоді, молодих, було чимало в обох сільських школах: Кузьма Артемович, Любова Матвіївна, л... Молоді, неодружені — то варишували. В Василеві

запам'яталися, а голос то й зараз чути: низький голос, густий — динця гарна...», і Мавеська («Мене мати тоді вперше в житті лаяла, що я пізно додому прийшов — поїзд відправлявся далеко за північ, а поки із станції вернувся...»), і Л. М. Савчук...

Любов Матвіївна Савчук, вчителька російської мови Заваллівської десятирічки, здається, трохи насторожено зустріла мене на порозі. Розговорились у її непросторій квартирі. Показує велику цього-річну публікацію з «Ком-

зо». Аспірантом він виступив на захист людських прав, які безжалісно почали розтопуватися в кінці шістдесятих. «Встаньте, хто протестує проти репресій української інтелігенції!» — ці слова громом прозвучали в київському кінотеатрі «Україна» після перегляду фільму «Тіні забутих предків». Йшов 1972 рік. Один з найчорніших років брежнєвського культу на Україні. Цього ж року — перший арешт і ув'язнення. Ще через вісім років В. Стус стане «ре-

«...ПОЇХАВ УЧИТЕЛЮВАТИ НА КІРОВОГРАДЩИНУ, ПОБЛИЗУ ГАЙВОРОНА, ТАМ ВИТЕПЛІВ ДУШЕЮ...»

сомольської правди», а з публікаціями в республіканській періодиці не знайома — записує де й коли. Мова заходить про листування.

— Писав він і мені, і Мавеським, і хазяям, у яких жив, листи з армії, але недовго. Мені, мабуть, з піароку. Не знаю, куди ті листи поділись. Ні, працівники КГБ не забирали, десь просто загубились... Жалкую зараз. Гарні листи писав Василь, довгі, теплі...

— Вірші в листах були...

— Не пам'ятаю. Здається, не було. Василь мені ще тут, у Таужному, давав свої вірші читати, в зошиті загальному, з коричневою обкладинкою. На вечір. Ліричні, філософські вірші. Багато слів у його поезіях я не розуміла тоді...

Любов Матвіївна, повагавшись, підійшла до шафи, недовго переклала книги, зошити й подала невеликий записничок:

— А це ось Василь мені у прощальний день записав два вірші!

Я не сподівався, що знайду через стільки років автографи Стуса на землі, де він прожив усього два місяці. А могло ж би зберегтись більше. Скільки б розказали нам сьогодні ті його армійські листи...

З багатьма людьми говорив у Таужному: хтось пам'ятає більше, хтось менше.

На городі з учительсько-пенсіонерською говоримо. Коли це, зачувши нашу розмову, обзирається молодичка:

— Ви про Василя Семеновича розпитуєте? То це ж мій класний керівник!.. Гарна була людина, чуйна. Він мені, сироті, як ішов в армію служити, всі свої книжки залишив — тоді не в кожного були підручники... У нас конуть: як людина хороша, то довго помниться...

Л. П. Кочубей називає своїх однокласників: Ганна Чорна, Василь Горьковський, Надія Рибчак, Ганна Цимбаліста...

Немає вже хати-семирічки, де вони вчилися в останньому класі: пустирище, поросле бур'яном, на тому місці. Зосталась лиш пам'ять. Може, хто й більше пам'ятає щось про свого вчителя, відгукніться!

Після Гайворонщини, де «втеплів душею», В. Стус служив в армії, працював у пресі на Донбасі, вчився в аспірантурі столичного ву-

цидивістом». Я тоді навчався в столичному університеті, але навіть краєм вуха не чув про цей закритий судовий процес — країна успішно будувала комуністичне майбуття.

...Йшов перший рік перестройки. У мордовському концтаборі, четвертого дня осені під час чергового тривалого голодування перестало битися виснажене серце Василя Стуса. Ця звістка прокотилась по всьому світу, бо книги поезій Василя Стуса видавались, читались і перекладались у Франції, США, ФРН, Англії, висувались на здобуття Нобелівської премії, про його правозахисну діяльність знали далеко за межами України. Тільки не в Україні. Режим усе зробив для цього. Лише тепер стало зрозуміло і їм, хто чинив суд над Поетом: його слово не має кордонів, ні в які кайдани його не заштовхати!.. Ось ось у республіканському видавництві має побачити світ перша поетична книга Василя Стуса на рідній землі.

К. А. ЦИМБАЛИСТИЙ

скрушно хитає головою:

— Ні за що таку людину звели зі світу... Я натрапив якось був у сімдесятих роках на замітку в газеті чи журналі: Стус і ще якихось три засуджені — націоналісти... Невже ж це той самий, що в Таужному був? От, думаю, такий наче нашенський хлопець, а націоналіст...

Ми ще довго сидимо на лавчині під гілками тополі, гортаємо журнали, читаємо вірші. «Спасибі вам, що таку добру звістку мені принесли!», — скаже він на прощання. А мені у відповідь хочеться подякувати всім, хто береже добру пам'ять про поета (Мавеський цілу теку публікацій з формальних і неформальних видань зібрав, думають оформити куточок Василя Стуса в школі, читати уроки про його творчість, збираються запросити поетового сина Дмитра в гості...).

Народе мій, до тебе я ще верну і в смерті обернуся у життя.

Василь Стус часто докоряв своєму народові, але ніколи не зневірявся в ньому. Сьогодні Україна приймає свого сина.

Василь БОНДАР.

ВІД АВТОРА: прошу гонорар за цю публікацію переказати за адресою: м. Київ. Залізничний ЖСБ, р/р № 164601 МФО 322034 — на спорудження пам'ятника українському поетові Василеві Стусу.

КРИГА скресла, панове присяжні засідателі! — ці слова невмирущого Остапа Бендера я поставив би епілогом до того, що відбулося на стадіоні «Комсомолец» м. Новоукраїнки. Не виключаю, звісно, можливість, що у когось будуть зовсім протилежні думки з приводу цієї події.

Отже, на міському стадіоні було проведено перший мітинг, присвячений 500-річчю заснування Запорізької Січі. Організували його члени місцевого осередку Руху спільно із представниками координаційної ради Кіровоградського крайового Руху. Та, на мій погляд, до речі, не поодинокій, ця вівіска була лише прикриттям, «стелею». Інакше б дозвіл

ти мітинг йому 1 26 квітня, у день пам'яті жертв Чорнобиля, хоч на Україні цей день широко відзначається...

Я прийшов на стадіон на початку шостої, бо звик, що у призначений час у нас майже ніколи нічого не відбувається, окрім телепрограми «Час». Але цього разу все було інакше. Мітинг почався точно. Організатори не мали змоги взяти дорожочні хвилини; їм було відведено тільки півтори години (з 17.00 до 18.30).

Стадіон був прикрашений жовто-блакитними прапорами, трибуни майже заповнені. А напроти спортивної арени про всяк випадок (діло ж незвичне) стояла міліцейська машина.

Аудиторія умовно ділилася на кілька категорій. Першу, найчисельнішу, складали ті, хто мав досить сформоване і ґрунтовне уявлення про те, що за зв'яз Рух і «куди він нас веде». Серед них були

похилого віку, які кричали: «А ви нас нагодуйте», «А ви представтеся!» тощо, публіка була настроєна доброзичливо, з розумінням.

Всі виступи закінчувалися словами: «Живи, Україно!». Окрім двох. Та про це пізніше. І хоч за національністю я росіянин, подумки повторював ці крилаті слова.

Про що ж говорили промовці, за що нас агітували? Більше за інших дівалося В. І. Івашку, якого називали «дезертиром», а його «втечу» з поста Голови

на все. Недавно і у нас в редакції давали ці нещасні (даруйте, «благословенні») шкарпетки — кинули, немов останнім злидням. Дожилися... Говорили про те, чого воно так діється на Україні милій...

Можливо, мені як представникові газети — органу районного комітету партії — потрібно «по службі» засуджувати рухівців. Але, перше, мені імпонують ці люди, а, по-друге, потрібно мати і власну позицію (час сліпого диктату минуло). По-третє, як відомо, у деяких західних областях України представники НРУ очолюю-

є для цього прями можливості. Іншими словами — влада. Політична. У нашого Руху такої немає, тому й вимагати від його представників щось матеріальне безглуздо). Але повернемося до чоловіка, який помітно нервувач на трибуні. Це скінчилося тим, що В. Ф. Кобзар промовив у мікрофон: «Я дуже прошу чоловіка, який зараз уелесливо заглядає в очі представників місцевої влади (голови міськвиконкому А. А. Гребенюку — Ю. Л.), підійти до мікрофона і відкрито висловити власну точку зору».

Чоловік, треба віддати йому належне, не знітився, вийшов, назвався І. Поповкіним, але, як кажуть, промова не вдалася. Отже, новоукраїнський Рух, який до цього, відверто кажучи, практично нічого не робив і взагалі не дуже афішував свою діяльність, «вишов у люди», провів свою першу, значну, за місцевими мірками, справу.

...Повертаючись додому, примитив на зупинці в центрі міста вщент п'яного чоловіка (до речі, того дня на стадіоні було як ніколи багато нетверезих «гомо сапієнс»), який щедро ділився інформацією з перехожими: «Та оце... приїхали... якісь... Пішли вони на...».

Ні, дякую, рішуче не погоджуюся. Бо бачив інші обличчя. Піднесені, доброзичливі, вільні. «Крига скресла, панове...».

Р. С. Одночасно з моїми, неабияк «кастрованими» нотатками, у нашій газеті поряд був надрукований відгук за підписом В. Григорович, у якому гнівно застуджувався мітинг на стадіоні «Комсомолец». Така собі анонімка, адже такої людини у Новоукраїнці немає — гонорар відсилати нікуди (це можна легко перевірити, адже всі листи реєструються). Я достеменно знаю, хто ховається за цим міфічним прізвиськом: автор сам заносив своє «творіння» у кабінет заступника редактора (редактор був у відпустці). До того ж із цією людиною на мітингу ми знаходилися майже поруч. Він міг виступити. Це було б чесно і відкрито. А ховається за чужим прізвиськом... Це вже у нас було. Зараз інші часи. Невже можна писати і вірити у те, чого й близько не було? Мені соромно за цю людину. Мені, комуністові, соромно за іншого комуніста. Звідки ж ця людина? Мабуть, ви вже здогадалися...

Юрій ЛУКАШЕВСЬКИЙ,
член Спілки журналістів СРСР.

КРИГА СКРЕСЛА!

Верховної Ради УРСР порівнювали зі зрадою гетьмана Мазепи (симпатії були явно на боці останнього). Перепало на горіхи і нашому депутату Мусієнку: «Снажить, будь ласка, хто з присутніх хоч би раз побачив його на трибуні сесії Верховної Ради УРСР? Чим він там займається, чого не приїздить у Новоукраїнку для зустрічі із виборцями, які це роблять інші депутати?». Я його також на трибуні не бачив, як і взагалі на телеекрані. І теж вважаю, що потрібно поважати своїх виборців і частіше зустрічатися із ними. Як, наприклад, це робить у Світловодську Володимир Яворівський...

Запам'ятався виступ О. О. Бондаренко, голови Кіровоградського комітету солдатських матерів, акценту якому був зроблений на тому, щоб ніколи більше наші хлопці не потрапляли у «гарячі точки планети». І не слугували гарматним м'ясом при міжнародних конфліктах на півдні країни. Тобто нашим синам належить проходити дійсну військову службу на території тільки своєї республіки...

Особисто мені сподобалися промови О. Мамалиги, відповідального секретаря Кіровоградського крайового Руху В. Бондаря, члена Спілки письменників В. Кобзаря, безкорисливо-кришталеві людини, яка стояла біля коліски обласного НРУ, депутата обласної Ради народних депутатів шахтаря з Олександрії В. Стадніченка, мешканця Новоукраїнки Є. Огороднього.

Вони говорили про те, що на Україні з кожним днем жити стає все гірше й гірше. Що лівова частка продукції, вирощеної і виробленої важкою працею українського народу, йде за межі республіки. (Йдуть не лишки, йде те, що відібрали, м'яко кажучи). Про те, що іноді заради двох пар шкарпеток ми здатні

ують обласні Ради народних депутатів, тобто уособлюють Радянську владу. Як же я можу виступити проти Радянської влади?.. Втім, є й четверте. На відміну від членів райкому партії нам, газетарям, представникам їхнього друкованого органу, заробітну плату у два рази не підвищували. Яка була, така й залишилася. Навіть іноді стає прикро за редактора, який заробляє менше рядового інструктора райкому. Та в нас хоч газета виходить...

Виступи рухівців супроводжувалися оплесками. Аплодували не всі. Можливо, дехто в душі і був «за», та не дозволяла зовнішня оболонка — належність до «вищої касті». І автор цих рядків також не аплодував. Але колись, мабуть, настане момент, коли потрібно почати вивчаювати із себе раба. По краплі, по газетному рядку...

На жаль, жоден із представників райкому партії, простих комуністів не виступив перед людьми зі своєю точкою зору, аргументовано не відстоював власні принципи, не посперечався з окремими «сміливими» поглядами рухівців. Невже можна вважати мовчання за односторонню згоду? А місце біля мікрофона було відкрите для всіх...

Хоча все ж були й опоненти, якщо їх можна так назвати. Якось жіночка у спортивному костюмі спробувала підискутувати з рухівцями. Але ж для цього потрібно мати якусь елементарну підготовку і належну аргументацію...

А найбільш обурювався один чоловік досить похилого віку, який постійно підстрибував і коментував події. «А хто ви такі? Та ви нас спочатку нагодуйте. Я воював, кров проливав, а ви тут мені будете...». (Доречно зауважити, що нагодувати, одягти, взутти можуть тільки люди, у яких

на проведення мітингу не був би одержаний. Прецеденти були... Напередодні виборів до районної Ради народних депутатів уповноваженому міського осередку НРУ О. Д. Мамалізі було у проведенні передвиборного мітингу відмовлено, хоча як претендент на одне з місць у районному «парламенті» він цілком міг проводити власний передвиборний захід. Не пощастило організува-

ти прихильники рухівців, так і його противники.

Другу категорію складали люди, які прийшли сюди з цікавості, задля того, щоб потім сказати: «Я там був. Нічого такого...». І остання група, представники якої просто вирішили десь згаяти час. (Все одно піти у Новоукраїнці нікуди...).

Тим дивнішою була для мене загальна реакція на виступи рухівців. Крім трьох-чотирьох чоловік

Під час відраджень, перебуваючи у Новомиргородському районі, я познайомився з працівниками райвідділу міліції: лейтенантом Сергієм Шавчуком, сержантом Сергієм Кохно, слідчим РВВС А. Т. Яворським. Від них дізнався про молодих людей цього шахтарського міста, котрі ніде не працюють, ведуть неспівний спосіб життя, навіть мають свій «дім зустрічей». Чимало молодих дівчат і хлопців, а також розлучені жінки й чоловіки відвідують цю «точку». П'ють, гуляють по різних закутках міста. Ось і вирішили разом з працівниками міліції відвідати деяких з них. Вулиця Тельмана. Тут мешкає Тетяна Л. Знаючи будинок, відверто скажу, не поганий, цегляний, та коли зайшли, то там, як кажуть, швидше перехрестися і ноги на плечі. Брудно, ліжка розламані, все перевернуте. В одній кімнаті «солодко» відпочивав Тетянин нічний коханець Сашко, а сама господиня тільки-но прокинулася...

З її розповіді стало відомо, що на шлях проституції стала з «розноші» — батьки ні в чому не відмовляли, навіть вживати спиртне і палити не заборонили. У 1983 році, як вона розповідала, не закінчила навчання в професійно-технічній школі імені Сая. Саме там, в Кіровограді, під час навчання зацікавили її стосунки з сильною статтю (не хочу називати це любов'ю...). Флірти не давали

спону, для навчання часу не залишалося, бо з кожним днем нові знайомства, дискотеки, бари... А де ж батьки були на той час? Куди вони дивились? Легко питання поставити... Батько, відбуваючи покарання, в тюрмі помер, мати зловживає спиртним, брат Григорій теж за крадіжку, хуліганство засуджений.

Вирішила вийти заміж. Але якщо людина спіткнулася на одному шляху, то чи втримається на іншому? Не зберегла вона своєї особистості долі. З'явився синок Віталій, йому нині чотири роки. Малюк не знає ні материнської любові, ні ласки, ні тепла. Чи нагодоване воно, одягнене? Тетяну це не бентежить. Спасибі сусідам, що з милосердя заберуть його до себе, нагодують, скупують і навіть в ліжко вкладають поруч зі своїми дітками. Нехай, мовляв, відпочине, воно ж не винне, що матір має...

Коли я запитав у жінки, як же все-таки далі житиме, вона спочатку мовчала, та щось-таке в ній відбудувалося, бо раптом з жахом в очах відповіла:

— Я одержала направлення з РВВС на лікування до ЦРЛ, але, повірте, якщо ліки мені не допоможуть, я обов'язково сама поїду лікуватися далі, хочу стати справжньою жінкою, матір'ю...

Хотілося б нам вірити її словам, та чомусь виникають сумніви, хоч іноді бувають випадки щасливого переродження. Але чи і справді дотримується слова, даного працівникам міліції Тетяною Л.? Не вперше обманює. Однак, давайте ще раз повіримо. Як би нам хотілося, щоб не губила своє життя, щоб прокинулася в ній святі материнські почуття, щоб повернулася до людської щастливості.

...А ось і друга «зозуля» — Маргарита Я. Че-

рез «легку поведінку» була виселена з сімейного гуртожитку шахти «Новомиргородська». За словами коменданта гуртожитку Валентини Козинець, відомо, що Маргариту неодноразово попереджали, щоб не приводила в кімнату «кавалерів». Вирішили поговорити з матір'ю, як вона реагує на поведінку дочки. Познайомившись з цією жінкою, аж повірити не могли, що Маргарита її донька. Жінка скромна, привітна. Питання їй ставили, обмірковуючи кожне слово, обережно, аби не спричинити матері болю. Але наш прихід вона зрозуміла і про доньку розповіла охоче. «Так, звичайно, вона вела спосіб життя аморальний, — говорить мати. — Та коли я розмовляла з нею, аби зупинити її, вона відповіла: не ваша турбота, як хочу, так і живу. Важко зізнаватися у власному безсиллі — про доньку ж говорю, але... так воно і було». Ось бачите, — продовжувала жінка, — біля мене її дитя — Сашко. Йому два з половиною роки. Доглядаю, скільки можу. Хіба ж воно винне, що мати у нього «шлюхані»! А мені шкода його.

— А де Маргарита сьогодні? — запитую. — Хтозна, де вона сьогодні. Можливо, мандрує в різних закутках міста, а можливо, пішла до батька у Златопіль, він обіцяв їй там хату купити. А можливо, у того «бородатого» Михайла Г. Його будинок теж не обминають різні хлопці й дівчата...

Ми не називали прізвищ цих молодих осіб, бо шкода їхніх матерів, дітей. За що їм страждати? А ті, можливо, й одумуються, Тетяна, Маргарита... Не вже забувало ваше щастя на шляхах безчестя?

м. Новомиргород. Л. САВИЦЬКИЙ.

ПАГА в перекладі зі старослов'янської означає «на сухому місці» (так зветься ще й частина Варшави). Сухе, аж занадто сухо було минулого липня в столиці ЧСФР — вигоріла трава, пожовкле листя, ніби вже вересень. Та п'ять днів у цьому місті нам і не треба було милуватися зеленими садами, бо гуляли камінними; раз по раз у презьких архітектурних алеях наш милый гід Олександр Євгенович повідомляв вік будівель: 200, 300, 700 і більше

років — а не дуже й скажеш. Вікові «зморшки» на спорудах — як почорніння на сріблі чи пил на пляшці колекційного вина і тільки підсилюють враження цінності й нетлінності.

Кореспонденти телепрограми «Час» у Празі люблять вести свої репортажі на фоні зеленого пагорба з трьома вежами на мавіці. То Градчанський кремль із собором Святого Віта. Біля входу в кремль варта — двоє солдатиків у історичній формі. За їх спинами споруда з розгалуженим прапором на даху. Це резиденція президента Чеської і Словацької Федеративної Республіки; якщо прапор піднято, це означає, що глава держави або тут, у цьому приміщенні, або принаймні в столиці.

Президентські покої від тисяч туристів відгороджують лише замкнені скляні двері — і все!

(Нам, до речі, показали кількаповерховий будинок на березі ріки Влтави, де знаходиться квартира нинішнього президента Гаела. Дядько його — досить відомий архітектор і взагалі сім'я була багатою, володіла навіть кіностудією «Баррандов»).

А от приміщення, де ізберігаються коронаційні регалії чеських монархів, охороняється з величезними пересторогами. Воно замкнене на 7 різних замків, і 7 різних ключів знаходяться в 7 різних людей: президента, глави парламенту, єпископа... Щоб відчинити скарбницю, всі семеро повинні зібратися разом.

Є в Празі ще один кремль — Вишеградський, тисячолітній, а трьома мільйонами років навіть 3 тисячі років. Під час Гуситської війни багато архітектурних шедеврів тут було знищено. На Вишеграді знаходиться некрополь, де поховано багато відомих композиторів, художників, письменників. Б. Сметана, С. Чех, Б. Немцова, А. Дворжан... На могилі К. Чапека — камінна книга зі стрічкою.

Ви, певно, чули про знаменитий діамант «Кохіноор» (Гора сонця). Його копію серед моделей інших брильянтів зі світовими іменами ми бачили в чудовому залі мінералів і метеоритів Національного музею в Празі. Виявилося, що за розмірами «Кохіноор» далеко не найбільший серед осяяних братів...

Астрономічні куранти в центрі міста, котрі показують старочеський, німецький і ваві-

лонський час, змайстровані механіком Мікулашем за 100 років до появи першого кишенькового годинника. Щогодини на курантах співає пісень, проходять 12 апостолів, приходять у рух фігури смерті, турка, що не хоче її приймати і заперечливо хитає головою; багача, що відганяє кістляву палицю; красеня, що милується собою в дзеркало і не бачає помічати плин часу... Ще один цікавий годинник є на старій ратуші: єврейський, ходить навпаки, зліва направо.

Зі Старогородської площі видно порожнє місце, де колись був пам'ятник Сталіну. Будували його до приїзду Хрущова 5 років. Пізніше півону розбірали. Небажання згадувати про зв'язки зі сталінським соціалізмом помітили пізніше і на сільному заводі «Мозер». Тут замовляють сервіси з усього світу: королі, президенти, дипломатичні представництва. Посудина із кожного набору демонструється туристам у спеціальному залі. Наш гід обходив сюди-туди етнотуризм у пошуку об'єктів по дорозі фужерів із наборів Сталіну і Брежнєву, та так і не знайшов: «Прибрали. А два роки тому назад були...».

Два роки тому багато чого було інакше... Я попросила гідів сказати, що порівняно з часами до «ніжної революції» (чи інакше, «празької осені») стало ліпше, а що гірше. «Ліпше те, що зробили вільний виїзд до західних країн. Гірше — що амністували багато тисяч злочинців». В економіці, значить, ні в той, ні в інший бік відчутних змін немає. Чехословацькі магазини сліпучо розкішно не вражають, але порожніми полицями — тим більше. Ковбаса «саламі» (чи багато наших читачів скажуть, що це таке?) продається навіть у кіосках, де торгують соком і сигаретами (найдорожчі — близько 2 крб., «Мальборо» — до 10). Довелося побачити в Празі й досить велику чергу прямо на вулиці. За свіжими газетами...

«У вас набагато краше, ніж у нас», — сказали літньому панові, який заговорив до нас десь на середньовічній вулиці. А він виявився хоч і чехом, але вже 23 роки живе в Лос-Анджелесі, де звичайно, чудово, але, впевнений він, і в нас усе буде добре, тому, що «Горбачов веллі».

Молодий же пан, котрий фарбував дах нашого готелю, у відповідь на комплімент його батьківщини зітхнув, що на світі є ліпші місця. Де ж? Австрія, Німеччина? Можливо, Італія, Франція... ми назвали різні країни, а він усе незгідливо хитав головою і нарешті багато-значно підніс палець до неба:

«Америна!». А як, спитали ми, пан проводить вільний час і знову на російсько-українсько-чесько-словацькому і ще бозна-якому есперанто стали називати можливі місця дозвілля: іно? кафе? концерти? Можливо, театр? (Були під сильним враженням спектаклю в театрі «Паноптикон»). Зайшли — приміщення мов наш районний будинок культури, яніс молоді люди роззулися і висадили п'яти на бар'єр балкона, народ зібрався різномовний, що ж вони всі тут зрозуміють? Нудьгуватимуть та шепотітимуться... Але нам

показали пантоміму в повній темряві, яка змушувала цю голоногу публіку на дві з лишном години замертти в повній тиші, а потім хвилини на 20 вибухнути безперервними оплесками).

Ні, і театр не дуже цікавив нашого симпатичного співрозмовника. Як і в першому випадку, він, вислухавши нас, урочисто підвів палець догори: «Природа!»

Природа Чехо-Словацьки справила дещо несподіване враження малолюдністю і малоіндустріальністю. Чомусь думалося, що наша захід-

фонтанчики — «Любов», «Шлюб» і «Розлучення» — кожен п'є, що йому більше підходить. Втім, нам вдалося снуштувати лише двох останніх, бо у «Любові» була скручена голова, тобто кран. Ну зовсім як у житті: мало кому вдається коханням насолодитися...

Води можна пити скільки хочеш (аж поки зуби не почорніють) і безплатно. Колонада курзалу носить ім'я Максима Горького, котрий жив у місті щось із рік. Є і його будинок. Взагалі в поїзді по Чехо-Словацьчині імена співвітчизників зустрі-

Але шляховий показник допоміг довідатися, що «Мірамонт» — це назва споруди, де розташувалася дитяча лікарня — в райському куточку з сосновим ароматом і пташиним співом, а не десь на трасі, як у Кіровограді дитяча лікарня, чи під заводом, як друга лікарня. Стационар для до-рослих — теж на мальовничій окраїні. Згадали тут чехословацький телефільм «Лікарня на околиці міста». А у вітрині книгарні лежало фото артиста, що грав

«любити», а я узагалі у виховане товариство випустити не можна... Наприклад, тих, хто тисне пальцем: «Що вона на себе натягла, королева» — а там 80-річні бабуні зодягаються, як 20-річні дівчата — шорти, декольте, і це зовсім не вульгарно і ніхто ні на кого не озиряється.

Два питання, які обов'язково чує той, хто повертається з далекої мандрівки: що не сподобалося і що вразило найбільше. Відповідаю на перше: довго не могла придбати звичайного поштового конверта. У газетних кіосках були значки, листівки, марки для філателістів, біжутерія та інші цяцочки, а конверти і поштові марки продаються в магазинах канцелярських приладів, котрі зустрічаються значно рідше, ніж кіоски з пресою.

На друге запитання уже дала кілька відповідей, але хочу згадати ще один епізод. По дорозі з Мар'янок автобус зупинився у якомусь селі, і ми зіткнулися з дійшли до кіоска з сувенірами. У мене лишилася дрібненька одна крона (25 копійок за нозим курсом, котрий, може, вже й застарів) і саме стільки коштувала жувацька гумка, яку я купила і відійшла вже метрів на 20, коли це кіоскерка мене дотягала. Перелякалася — може, недоплатила. Коли ні — жінка стала пояснювати, що це не рядова гумка, що всередині картинка, і не звичайна (як у «Доналді», наприклад), а — вона показала жестама — перевідна, її треба намочити і відбити на папір...

Ця пані покинула товар, покупців і бігла по спеці, аби пояснити, як використати копійчану річ, котру й викинути — невелика втрата. Пояснювала не заради того, щоб рекламувати свій товар — він не її, (і кіоск не її, в ЧСФР взагалі мало бачила приватних закладів), і я для неї ніхто... Просто елементарна, безкорислива увага до людини — це, очевидно, стиль життя взагалі на захід від Чопи. Навіть підпили парубки в темному сквері (ноги похололи, коли вони оточили нас), обмежилися питанням, звідки ми, фразою: «Ми корешо говорим по-руськи» і помахами рук: «Досвидани-я!».

До побачення, хлопці! Ми краще від вас говоримо російською (до речі, коли в ЧСФР розмовляли між собою по-українськи, нас питали, чи не з Польщі ми, Україна для іноземців усе одно «Советский Союз»), але коли здибасмося з вашими захемляними однолітками в себе вдома, та в подібному безлюдному місці, та в присмерках — то з такими реверансами ми не розпрощаємося, будьте певні...

Н. ДАНИЛЕНКО.

МИНУЛОГО ЛІТА В МАРІЄНБАДІ

на сусідка заселена густіше — 15 мільйонів чоловік на території з кількох областей України — а воно, як у тій пісні білоруських «Веселів»: «На дворі ні машин, ні людей...». У нас кілометра не проїдеш, щоб не було якоїсь будки, кар'єру, трактора на полі чи компанії в посадці, а тут котих і годину, й другу, а доглянуті поля з сірою та рудюю землею пустельні, рідкісні легковозики не гуркують у хмарі кіптяви мимо тебе, а просякають тихо, мов миші, а село не розкидане, як у нас, а два рядки будиноків обабіч траси...

Ближче до Західночеської області (ще вона відома як Судетська),

де ми мали провести 10 днів відпочинку, ліси потемніли, трави посікли, квітнули, квітки погустішали — сюди, очевидно, циклони навідувалися частіше, ніж у центр країни. Я, звичайно, і раніше чула й читала, що містечко Маріанські Лазні, яке ми знаємо й під німецькою назвою Марієнбад, — курорт міжнародний і відповідно там повинно бути гарно... Але рідко (а в наших реаліях — то майже й ніколи) дійсність так перевершує найкращі сподівання.

І Маріанські Лазні, і Марієнбад перекладаються як «курорт святої Марії» — її іменем звали перше джерело мінеральної води, відкрито на сонях Славійського лісу 180 років тому. Зараз експлуатують ціліюю води «Рудольф» (лікує захворювання нирок), «Кароліна» (шлункові), «Лісовий» (органи дихання). Джерело омолоджуючої води «Амброзія» має три

чалася часто. В Празі бували Ленін, Іван Франко, Суворов. На Ольшанському кладовищі, де поховані загиблі під час другої світової війни радянські воїни, десь поряд з православною церквою і могила українського письменника Олександра Олеся. Та розшукати її не встигла, бо екскурсія рушила далі. В Маріанських Лазнях театр носить ім'я Гоголя, є вулиця Чехова, Руска, тут бували Гончаров, Тургенєв. «Ізидити на води» — так це звалося в доріжжя. Вони за свої гроші вибудували невелику гарну церкву в Маріанських Лазнях і навіть відкупили для неї чудовий майоліковий вівтар, призначений для Московського Кремля.

Жив тут Шопен, ми були в його музеї, одному з двох у світі (інший у Варшаві). Жив Гете, в 72 роки помер 17-річну Ульріку фон Левцов і тут написав «Маріанські елегії» зі знаменитими словами: «Краще бути сумним із любов'ю, ніж веселим без любові...». Із захопленістю — цього разу англійського короля Едуарда VII — пов'язаний і гарний будинок з орлами неподалік дому Гете. Англійський монарх подарував його в знак симпатії продавцю магазину напелюшків. Такі романтичні історії, здається, зацікавили тут на кожну кроку: у заростях рододендрона, в тіні небаженої химери, в струменях світломузичного фонтана, в звуках оркестру на променадній естраді. Він грає тільки класику, і тан не в одному місті, і слухачів сотні, і всі дуже уважні й зосереджені. Романтика причаїлася і в люстрах богемського иришталю за фігурними вікнами вілл, і в самих їх назвах: «Мінерва», «Напрі», «Прімаверра» і навіть «Маріам під Панорамою».

З цими назвами у нас із супутницею вийшов курйоз. Блукаючи по лісовому серпантину, запитали у зустрічної жінки, як пройти на верхівку гори. Вона довго нам пояснювала, але ми пішли спонтанічнені. Очевидно, ця перехожа сама не знає, куди йти, бо, здається, не місцева: у її мові постійно чулося слово «мірамонте», воно не слов'янське, скоріше італійське чи іспанське...

доктора Петерку, а в Празі одна з трамвайних зупинок пов'язана з іменем Штросмайєра — от що значить жити у вік інформації! І яка насолода не згадувати про нього, а ходити чистими вулицями й ніяк не вірити, що таке чудо могли створити люди, а не бог, і створити не для екскурсійного показу — для життя. Хоча одночасно місто дуже декоративне, «кінематографічне», ішов і в нас фільм «Постріли в Марієнбаді».

Досі для мене найкрасивішими місцями були Ленінград (старі місто, звісно), Гагра, острів Валаам на Ладозі. Тепер — Маріанські Лазні. Іздили ми у Пльзень, де теж багато музейного вигляду вулиць; сподобалися лясково-мініатюрні Францішкові Лазні, і, звичайно, знамениті Карлові Вари (там вперше в житті побачила гейзер, всі води тут гарячі); та ходили там і примовляли: «А в нас у Мар'янках (так ласов'язаний і гарний будинок з орлами неподалік дому Гете. Англійський монарх подарував його в знак симпатії продавцю магазину напелюшків. Такі романтичні історії, здається, зацікавили тут на кожну кроку: у заростях рододендрона, в тіні небаженої химери, в струменях світломузичного фонтана, в звуках оркестру на променадній естраді. Він грає тільки класику, і тан не в одному місті, і слухачів сотні, і всі дуже уважні й зосереджені. Романтика причаїлася і в люстрах богемського иришталю за фігурними вікнами вілл, і в самих їх назвах: «Мінерва», «Напрі», «Прімаверра» і навіть «Маріам під Панорамою».

Курорт у нашому уявленні (взяти Сочі, Ялту) — шум, гамір, метушня, тіснява, непевні знайомства, гармидернічого цього не відчувалося в Мар'янках. Прибульці з усього світу (найбільше — німецькомовних), і наші, і етнамці, і трохи африканців, і навіть канадець із Торонто полався — а готелі й ресторани напівпорожні, вулиці не заборонені, тиша і спокій, всюди можна вільно потрапити — звичайно, не з нашим жебрацьким обміном. Зустріли групу з Владивостока — у тих взагалі 20 карбованців...

«Там наших не люблять» — застерігали деякі знайомі перед поїздом. Мушу сказати, що особисто мене «любили», тобто ніхто ніде не образив і не поставив у ніякову ситуацію, як то є вдома на кожну кроку. Незручності були тільки через незнання мови. Втім, можливо, у когось із нашої групи інші враження; декого, як мені здається, слід не те що не

Тейзаск на пленері і діти підземелля

— Ой, тільки не навроч-те своєю статтею, — Леонід Іванович подав мені руку, допомагаючи спуститися у «підземелля»...

Ви здивовані, шановний кіровоградець, про які це тут підземелля моїться? Ну добре, висловимся сучасніше — підвал. Неважлика підвальна кімната, де умудряються всадовити кілька десятків дітей, розташована під приміщенням дитячої художньої школи. А сама школа ходить у пасинках дитячої бібліотеки імені Гайдара. Бібліотека потіснилася і віддала школі, — а це 300 хлопчиків і дівчаток водночас — 115 м² своєї площі у тимчасове користування. Це «тимчасове» продовжується більше 30 років (школа організована у 1959 році).

— Я прийшов сюди молодим, з буйною шевелюрою, — говорить Леонід Іванович, — а зараз бачите, до якого життя дійшов, — він посміхається.

Справді, від буйної шевелюри залишилося те, що для мислячих образними категоріями вихованців Леоніда Івановича, зауважимо як тема «зітхань за молодістю». До речі, забула я вам представити свого «бровівального гіда у подорожі в «підземелля» — Леонід Іванович Бондар, директор кіровоградської художньої школи, художник-пейзажист. З цією школою пов'язане практично все його свідоме життя, сам Леонід Іванович називав себе фанатиком. Мріє розгорнути широку просвітительську діяльність, в якій всі ці 30 років був обмежений. Ну про яке просвітительство може бути мова на 115 м², що аміщують 3 класи і ось цей підвал. Фраза, кинута мені директором: «Ой, не наврочте своєю статтею», означає ось що: художній школі нарешті виділили приміщення («Але де — поки що не пишійте», — просить Леонід Іванович). Гарне. У ньому можна буде розгорнути роботу по-справжньому: влаштувати картинну галерею, майстерні. Але директор не безпідставно боїться, що в останній момент в це приміщення підселять якусь контору, як це вже не раз траплялося і художня школа знову залишиться, вибачте, в дурнях. Особливо ж коли я сказала, що за останній час до голови міської Ради звернулися більше десяти представників різних організацій з вимогами надати їм приміщення, Леонід Іванович захвилювався.

— Не дай Бог щось трапиться, я вже не витримаю, — гаряче говорить директор, — наша школа відома не тільки в Союзі. Ми виховали біля 130 дітей — учасників міжнародних конкурсів. І не лише учасників-дипломантів. Велика кількість наших вихованців закінчили художні школи в Москві, Ленінграді,

Києві, багато з них стали членами Спілки художників СРСР. Та я зовсім не збирався хвалитися. Життя примушує, — Леонід Іванович посмінувся.

Але, говорячи про досягнення своїх вихованців, директор Бондар нічого не перебільшував. Навіть мені, далекій від проблем художньої школи, — хоч вже не раз писала про скрутні умови майбутніх художників, — про успіхи її вихованців дещо відомо. Тут зібралися талановиті діти. Не кожен із них по закінченні стане художником, але те, що живопис, розуміння прекрасного, допоможе в майбутньому «дорослому» житті — безперечно.

— Я в дитинстві, — говорить Леонід Іванович, — терпіти не міг математику. Я її по-справжньому не вчив, але склав на п'ятірку. Не вірите? Що мені допомогло? Живопис — директор ще раз пересвідчується у тому, чи я вірю.

Ну що ж, найкращі фізики — поети, як кажуть. Але стосовно того, що живопис, розуміння композиції, перспективи, бачення світу у художніх образах допоможе дитині «робити життя правильно», повторюю, не

треба сумніватися. Всі діти малюють. Важко уявити, що когось малювання ніколи не приваблювало. Більше того, кожна дитина талановита. Важливо тільки вчасно відкрити в ній цей талант, направити у потрібне русло. Але як це зробити за тих умов, у яких сьогодні, та що сьогодні — 30 років! — існує дитяча художня школа. Навіть охопити всіх бажаючих малювати, вона не може.

— Щороку, — розповідає Леонід Іванович, — ми випускаємо від 60 до 80 дітей. Стільки ж і набираємо. Але я знаю, що бажаючих набагато більше. А ми б же могли не обмежуватися лише виставочною діяльністю. Між іншим, наша школа почала її першою. У нас є можливість встановити безпосередні контакти з іншими областями, республіками, навіть країнами. До речі, ось об'єднана Німеччина запросила нас прийняти участь у міжнародній дитячій виставці, — Леонід Іванович показує мені запрошення.

Власне, ні на які інші проблеми, крім відсутності приміщення, директор не нарікає. Правда, показав записку, залишену кимось із співробітників школи на директорському столі. В

ній ідеться про те, що шкільні приналежності видаються по талонах і кожній дитині може отримати лише 3 олівці. Як отримати олівці для художньої школи? Леонід Іванович віддає мені цю записку без зайвих коментарів. А мені б хотілося, щоб прокоментували її відповідні установи, як бути з олівцями для художньої школи? Сьогодні багато йдеться про відродження традицій, але ж не про традиції малюнків на комині через відсутність олівців!

Та серйозно про відродження традицій. Якщо — постукаймо по дереву — школа одержить нове приміщення, влаштує майстерні, можливості для розвитку традицій відкриються чималенькі. Тут будуть займатися керамікою, обробкою дерева, тканин, металів. Більше простору буде і для заняття графікою.

Хочу зробити маленький відступ. Художник Володимир Кир'янов дав мені почитати прекрасну книжку нещодавно видану у «Дніпрі». Вона називається «Гравери українських стародруків», куди увійшли ілюстрації граверів українських стародруків XVI—XVIII століть. Виляється, у XVIII столітті у Москві була ли-

ше одна друкарня, а на Україні їх — 12. Українські стародруки — яскрава сторінка в історії вітчизняної культури. Серед вихованців дитячої художньої школи багато таких, хто захоплюється книжковою ілюстрацією, і взагалі роботи дітей дуже часто навіяні літературною творчістю. Але для розвитку ідей потрібен простір! На жаль, не лише образно це мовиться. Педагоги художньої школи будують учбовий процес так, щоб діти мали можливість отримувати не тільки теоретичні знання, тобто не абстрактно оволодівати ними, а реалізувати на практиці. З цією метою школа організовує постійно діючі виставки дитячого малюнка в бібліотеках, ляльковому театрі, лікувальних закладах. Мета директора школи і педагогів астановити контакти з різними організаціями: відділенням Спілки письменників, музикантами, екологами, книголюбями. До речі, разом з обласною організацією товариства охорони природи художньою школою організовано вже 2 виставки на екологічній темі. Зараз школа планує провести виставку «Українські скоромозки з малюнка дітей» разом з письменницькою організацією.

На переконання Л. І. Бондаря ми занадто захоплюємося самодіяльністю у мистецтві. Це добре, що у нас скільки танцювальних колективів, але ж мислячих людей може виховати лише художня школа. Підкреслюю, це думки Леоніда Івановича. Маю дещо інші уявлення про можливості виховання всебічно розвинутої особистості мистецтвом танцю. Хоч ніде правди діти, однобокість властива естетичному вихованню і з хореографічних колективів, і навіть у музичних закладах.

— Мені не подобається наша тенденція до обмежень, — Леонід Іванович загрозив уривчасто. — Нація... Чому ми, вибачте, зациклилися лише на мові. Народність — це комплекс... надбань нації.

Художник підказав мені досить тривожну думку про те, що на наших очах послідовно гине цілий пласт духовної культури, тобто духовність селянства. Все народне було пов'язане не з люмпенпролетарським, а саме з селянським мистецтвом. Пригадайте, де найдовше зберігався народний звичай, скажімо, прикрашати хатину «кличенням» на Трійцю чи хоча б вітатися з незнайомими людьми — а селі. А вишнвані рушники, вікони не покуті, предмети домашнього вжитку, про які в містах пам'ятала кіба що інтелігенція у своєму псевдонародному захопленні? Здорово народна мораль і цінна позинна формувати свідомість дитини. Як і закладені у християнському кодексі почуття терпимості, віри, любові.

Благородні цілі педагогічного колективу художньої школи повинні знайти підтримку у кожного, хто дорожить майбутнім нашої України. Не дивлячись на пишномовство цієї фрази, я сподіваюся на розуміння. Йдеться не тільки про те, щоб навчити майбутніх Рафаелів (а раптом!) писати пейзаж на пленері, а про виховання розумних, красивих індивідуальностей.

Валентина ЛЕВОЧКО.

ВІД РЕДАКЦІЇ. «Молодий комунар» бере на контроль ситуацію з приміщенням для художньої школи. Місту час сплатити борги дітям.

ШКОЛА КАРАТЕ-ДО КІОКУШИНКАЙ

За дисциплінарні порушення, а також за неухвалу на занятті, інструктор має право використовувати традиційні міри покарання (віджимання на кулаках, пов'язання на кулаках «крокодилом» та ін., аж до впровадження з тренувань).

Строгість етикету не означає, що у додзє придуються всі почуття з допомогою стародавніх правил ввічливості, з яких, як відомо, починається і який закінчується будь-яке бойове мистецтво. Добре організоване додзє — це прекрасне місце, в якому строгість дисципліни та контроль створюють ту гармонію школи, котра об'єднує її членів і сприяє досягненню учнями вершин навчання, осягнення ними справжнього смислу шляху бойового мистецтва.

Цей смисл сконцентрований у заповідях присяги залу (додзекун) — одному з програмних документів школи, котрий був затверджений Хонбу, тобто Центром Міжнародної організації кіокушинкай. Ця клятва відома у філіях школи у всьому світі:

1. Ми будемо тренувати наші серця й тіла для досягнення твердого непохитного духу.

2. Ми будемо слідувати істинному смислу воїнського шляху, щоб наші почуття весь час були наготові.

3. З істинним зав'язанням ми будемо прагнути культивувати дух самозапечення.

4. Ми будемо дотримуватися правил етикету, поваги до старших і утримання від насильства.

5. Ми будемо слідувати нашим богам і Будді й ніколи не забудемо істинної доброчесності, скромності.

6. Ми будемо прагнути мудрості та сили, не відаючи інших бажань.

7. Все наше життя, через вивчення карате-до, ми намагатимемося виконати істинне призначення шляху кіокушинкай.

Ідеї, закладені у правилах присяги, варті ґрунтовного історично-культурного та філософського коментаря. Але тут будуть зроблені лише найнеобхідніші зауваження.

Виховання «непохитного духу» — одна з головних цілей старого шляху самураїв. Воно було пов'язане з дзен-буддистськими поглядами й методами. Під постійною готовністю почуттів у відповідності з «істинним смислом воїнського шляху» маєтись на увазі, що цим смислом є знаходження «пустої» свідомості, яке і є джерелом ідеальної (спонтанної) «дзєнської готовності». Недарма японці говорять, що «насправді готовий той, хто здається ні до чого не готовим».

Культивування «духу самозапечення» — це фундаментальна традиційна ідея подолання еґотизму як споконвічної й найголовнішої перешкоди на шляху вдосконалення людини. У дзєні найвищим виявленням духу самозапечення виявляється та ж сама «пуста» свідомість, в якій переборений дуалізм особистості та встановлена єдність людини з усім єущим.

Принцип «поваги до старших» безпосередньо пов'язаний з соціально регулюючою роллю етикету та

ритуалу. Він походить від ідей конфуціанства, які пустили глибоке коріння у культурі далекогосхідного регіону. Вимогам цього правила присяги відповідають норми етикету додзє та регулювання усіх відносин членів школи. Вони вже самі по собі пов'язані з утриманням від насильства, що характерно не тільки для конфуціанства, але й складає основу буддизму. Але насильство пов'язане з самою природою воєнних дій. Тому у дзєні знаходиться пояснення «ненавмисне» насильство, яке співвідношене з тою ж самою «постою» свідомістю воїна. Це означає, що у ситуації самозахисту, коли раптово напад ворога порушує «гармонію» майстра, він здійснює покару (спонтанну і відповідну до обурення його спокою), діє без будь-яких еґотистичних намірів. Подібно до «вітру, котрий вириває дерево з корінням», він не здійснює насильства, а тільки відновлює «природну справедливість». Звідси характерне до традиції бойових мистецтв дзєнське уявлення про «духовний меч» або «меч споведливості». Однак принцип утримання від насильства у воїна пов'язаний з етикою суцільної поведінки, з певним моральним законом бойових мистецтв. Згідно з традиційними ідеалами, майстер бойового мистецтва є захисником ображених і пригноблених, він завжди готовий здійснити справедливую кару. Таких майстрів Ояма називає «героями серед героїв».

У слідуванні «богам та Будді» маєтись на увазі шанування традиційної японської політеїстичної релігії сінто і власне дзєн-буддизму. «Доброчесність скромності» у контексті того ж самого «духу самозапечення», шанувалась і у конфуціанстві, і в буддизмі. «Прагнення до мудрості та сили, не відаючи інших бажань», найбільш наочно уособлює єдність духовних та військово-прикладних цілей бойового мистецтва. Без сили бойове мистецтво втрачає свою специфіку, але саме мудрість допомагає правильно застосовувати силу. Останнє правило присяги підсумовує духовну сутність карате-до, котре розуміється як особливий шлях удосконалення людини у вже окресленому контексті традиційних уявлень.

Зроблені зауваження — лише віхи для розуміння високих цілей Кіокушин Будо-карате. Осягнути їх інтелектом до кінця неможливо. Це можна зробити, тільки практично віддаючи себе тренуванням, занурюючись у відшліфовану віками, відроджену та вдосконалену Оямою традиційну систему навчання.

Система навчання у кіокушинкай базується на взаємопов'язаних принципах та формах тренування: кіхон, ката, тамесіварі та куміте, котрі пронизані медитативною практикою. Вони доповнюються спеціальними вправами й тестами, які сприяють виробленню високої кондиції та сильного духу.

Кіхон — вивчення елементів базової техніки без партнера. Це основа майстерності, досягнення чистоти стилю, фундаментальних принципів і прийомів бойового мистецтва. У кіхоні є все, що потрібно для формування досконалого апарату та установок сві-

домості, необхідних для боротьби. Не лише новачки, але й майстри приділяють кіхону велику увагу. Кіхон — це зерно, з якого виростає дерево бойового мистецтва.

Ката — явище дуже складне й багатозначне. Це «форма», в яку відлівається техніка учня, вона являє собою «хореографічну» композицію бою з кількома супротивниками. На Сході ката дозволяють усно передавати від вчителя до учня з покоління в покоління зашифровану інформацію. Осмислене виконання ката — це немов би встановлення живого контакту з старими майстрами, прилучення до шедеврів культурної традиції. Ката — це і руховий текст, який передає навички комбінування техніки, й школа дихального контролю, і форма активної медитації, психорегуляції й самопізнання. Кожне ката має свій образ, характер, ритм, енергетичний потенціал. Щоб вдихнути у мертву «форму» життя, треба занурити власне «я» у «течію» ката, що, у випадку успіху, залишить смак сильних емоційних переживань, природності та волі. Рівень засвоєння ката — безпомилковий показник не тільки технічної майстерності, але й духовної зрілості. Не випадково у Кіокушинкай рекомендується 50 процентів усієї роботи приділяти ката.

Як бойове мистецтво карате кіокушинкай пов'язане з реальністю бойових дій, до якої максимально наближують тамесіварі та куміте.

Тамесіварі — розбивання різними частинами тіла та різними способами різноманітних твердих предметів. За словами Оями, без тамесіварі «карате подібно до дерева, котре не приносить плодів». Однак тамесіварі — тест не лише фізичний чи технічний, але й духовний. Це форма миттєвої активної медитації, у якій приголомшуюча стороннього спостерігача реальна дія супроводжується осяванням того, хто її виконує, подібним до спалаху блискавки. У момент тамесіварі свідомість майстра «стрибком» переходить у змінений стан, при котрому не відчувається біль і не чути власного крику. Під час тривалого усамітнення в горах Ояма відчув своє перше осявання через медитативну практику, пов'язану з тамесіварі, а полишючи свою хижку, залишив біля її входу купу розбитого каміння...

Куміте — мета і суть карате як мистецтва Буддо. У Кіокушинкай тривала безупинна боротьба з різними супротивниками, які почергово змінюються, є однією з найважливіших кваліфікаційних вимог. Так, для присудження майстерського ступеня і дану екзаменований повинен витримати 30 двохвилинних контактних поєдинків, а на наступних ступенях майстерності цей тест все більше ускладнюється. Особливим випробуванням, яке свідчить про найвищу готовність і натренованість, є безперервна боротьба по чергово з сотнею супротивників. Початок цього супересту поклав сам Масутацу Ояма, котрий протягом трьох днів боровся щодня з сотнею супротивників і всіх переміг. У той час фізична готовність і бойовий дух Оями, який витримав таким чином 300

поєдинків, були насправді неправдоподібні. Надалі лише 9 видатних майстрів кіокушинкай змогли витримати марафон у 100 двобоїв. У 1965 р. це зробили Стів Арнейл (Великобританія) та Тадасі Накамура (Японія); у 1966 році — Сигеру Ояма (Японія); у 1967 р. — Люк Холландер (Голландія) та Джон Джарвіс (Нова Зеландія); у 1972 р. — Говард Коллінз (Великобританія); у 1973 р. — Міуки Міура (США); у 1987 р. — Акіесі Мануї (Японія) та Адемір да Коста (Бразилія). Найстаршому з них, Стіву Арнейлу, був у той час 31 рік, а наймолодшому, Тадасі Накамура — 23 роки.

Трохи докладніше про останнє випробування. Адемір да Коста (3 дан, 12 років тренувань, зріст 183 см, вага 95 кг) боровся з 60 супротивниками. Серед них було 14 чорних поясів, 15 коричневих, 18 зелених, 13 жовтих. Перші 50 двобоїв продовжувались 45 хвилин, останні 10 — 30 хвилин. Загалом

ний час — 2 години 55 хвилин. Час останньої сутички становив 2 хвилини. Адемір да Коста переміг у 72 боях (з них 54 — іппон), програв 17 і закінчив внічию 11 поєдинків.

100 двобоїв — це надзвичайний спосіб тренування та контролю, який використовується у кіокушинкай. Він виявляє можливі недоліки у підготовці тіла, техніки та духу. Представники інших видів східних единоборств теж випробували себе у подібних іспитах. Вдалося це тільки двоєдоисту Масахіко Кімури (двадцятиразовому чемпіону Японії) та легендарному майстрові кеңдо Тессю Ямаске.

Феноменальні досягнення майстрів на Сході ставали надбанням численних послідовників завдяки відлагодженому протягом століть механізму передачі культурної традиції. Його ядро — особисті стосунки майстра — вчителя та учнів, на організаційному рівні упорядковані школою бойової майстерності. Сутність традиційної школи полягає у сплаві навчання з спільною життєдіяльністю, у духовній близькості, загартуванні авторитетом майстра. Завдяки суворому відбору, всебічному тестуванню претендентів та складним «випускним іспитам», зберігачами і носіями традиції ставали найкращі. Ця своєрідна духовна еліта була здатна відстоювати вищі ідеали й цінності бойових мистецтв, розповсюджувати знання серед інших достойних людей.

Учень проходив шлях від добровільного цілковитого підкорення до ступеня, коли сам ставав здатним взяти відповідальність за долю традиції, очолити свою школу.

Стародавня традиція створення ядра школи — «внутрішніх учнів» (на японській мові — «уті-десі»), (де зосереджувались вищі цінності, знання, досвід та методи навчання, сходять до сімейно-родового укладу життя у кланах самураїв та нінзя, до організації монастирських общин. Школа кіокушинкай відродила цю традицію. У бетонних джунглях 11-мільйонного Токіо у Хонбу під керівництвом самого Оями навчаються тільки 15 відібраних ним уті-десі, обравши шлях Будо. Склад уті-десі інтернаціональний, але навіть звиклі до всього японці не витримують тяжкої трьохрічної повної ізоляції від зовнішнього світу. Це своєрідний «монастир» бойового мистецтва. Надзвичайно суворий спосіб життя, одноманітний режим виснажливих тренувань, біль під час боротьби — це ті бар'єри, які доводяться подолати справжнім

майстрам Кіокушинкай. Всіх їх об'єднує наявність тієї внутрішньої сили, яка дозволяє витримувати безперервні випробування, не зупиняючись і працювати далі, не даючи собі перепочинку. Той, хто йде цим шляхом життя, через кілька років стає насправді непереможним. Коли він вступає в боротьбу, він знає, що не може піддатися і програти, бо тоді він зрадить кодексу Бусідо, згідно з яким живе щодня.

Принципи подібної організації шкіл зберігаються у всіх філіях Міжнародної організації кіокушинкай, у всіх значних секціях, де демократичний процес розповсюдження стилю скеровується Масутацу Оямою та його найближчими учнями. Система тестів, бойової та психологічної підготовки, кваліфікаційних іспитів та ін. визначає зміст і поточного тренувального процесу, і регіональних чи міжнародних зборів. По суті, літні, зимові та весняні школи, які збирають старших інструкторів секцій та представників філій, проводяться під керівництвом визначних майстрів і побудовані по принципу уті-десі. Практично всі офіційні представники країн у Міжнародній організації, затверджені Хонбу, отримали знання безпосередньо від Оями чи його «внутрішніх учнів» і продовжують підтримувати з ними постійний контакт. Прикладом може служити й доля кіокушинкай у Східній Європі, зокрема в СРСР.

(Закінчення буде).

(Продовження. Поч. у № 37).

3 10 по 16 вересня

понеділок

10 ВЕРЕСНЯ

▲ ЦТ (І програма)

5.30 — 120 хвилин. 7.35 — «Учень чарівника». Мультфільм. 7.55 — Футбольний огляд. 8.15 — П. Чайковський. «Думка». Гр. В. Камішов. 8.25 — «Візьми мене з собою». Художній телефільм. 9.40 — Музика в ефірі. Вибране. 10.25 — У світі тварин. 11.30 — Час. Телевізійна служба новин. 16.00 — ТSN. 16.15 — Дитяча година (з уроком німецької мови). 17.15 — В. А. Моцарт. Соната № 12. 17.30 — Час. Телевізійна служба новин. 18.00 — Парламентарії в Останкіно. 18.30 — Мультфільм. 18.55 — На прохан-ня глядачів. Художній телефільм «Рабин Ізаура». 1 серія. 20.00 — Час. Телевізійна служба новин. 20.40 — Т. Уільямс. «Кішка на розпеченому даху». Прем'єра вистави Московського театру ім. В. Маяковського. У перерві — 21.50 — Колаж. 23.40 — ТSN. 0.05 — «Підліток». Телефільм. 1 серія. 1.22 — «Співає Борис Рубашкін». 2.42 — «І жартома, і всерйоз». Кіноконцерт.

▲ УТ

16.00 — Новини. 16.10 — Сонячне коло. 16.40 — Ліричний концерт. 17.00 — Ринкові відносини. 17.30 — Грає Ужгородський камерний оркестр. 18.00 — «На Київській хвилі». Інформаційний випуск. 18.30 — Музей миру. Пошук слідопити триває. (Кіровоград).

КОТИГОРОШКО І ЛИС МИКИТА

У нашому місті з 1 вересня почав функціонувати національний дитячий садок № 14, де завідувачкою працює Світлана Павливна Віхрист.

Колетив дитячого закладу відмітив своє подвійне свято: посвячення молодих спеціалістів, випускників Олександрійського педучилища, в педагогі, і початок нового навчального року.

У садочку створені всі умови для навчання і виховання дітей українською мовою, ознайомлення з життям та побутом народу. Його національним колоритом. Велику роботу серед батьків по залученню дітей до навчання та виховання українською мовою провела завідувачка. Колетив молоді, творчо підходить до здійснення завдань. І хочеться побажати йому успіхів у виконанні дітям патріотами України.

Наш кор.

19.00 — Час рішень — час дій. 19.30 — Актуальна камера. 20.00 — «День за днем». (Кіровоград). 20.20 — Телефільм «Зі зброєю руху». (Кіровоград). 20.35 — Реклама. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — Все про кіно. 22.25 — Вечірній вісник. 22.55 — Чемпіонат світу з снідвою. Фінал.

▲ ЦТ (ІІ програма)

7.00 — Гімнастика. 7.15 — Альманах кіноподорожей. 7.35, 8.35 — Природознавство. 2 кл. Прикмети осені. 7.55 — «Під покровом липових алей...». Документальний телефільм. 8.05 — Італійська мова. 8.55 — Діалог з комп'ютером. 9.40, 10.35 — Астрономія. 11 кл. Зоряне небо. 10.10 — Альманах кіноподорожей. 11.05 — «Мої люди». Художній телефільм. 1 і 2 серії. 13.20 — Виступ хору «Млада». 13.35 — Сеанс повторного телефільму. «Передвесільна подорож у Ілью». Художній фільм. 16.00 — Пісні батьківського краю. 16.30 — Прем'єра документального телефільму «Загадкові міліметри». 16.55 — Антиміст Москва — Брюссель. Передача 1. 17.30 — Час (з сурдоперекладом). 18.00 — Концерт. 18.20 — Колаж. 18.25 — Хоккей. Чемпіонат СРСР. ЦСКА. «Хімік». У перерві — 19.00 — Вечірня назва. 20.40 — Щоденник сесії Верховної Ради РРФСР. 21.40 — На сесії Верховної Ради СРСР. 22.40 — «Задача з трьома невідомими». Художній телефільм. 1 серія.

вівторок

11 ВЕРЕСНЯ

▲ ЦТ (І програма)

5.30 — 120 хвилин. 7.30 — Т. Уільямс. «Кішка на розпеченому даху». Вистава. 10.25 — Дитяча година (з уроком німецької мови). 11.25 — Колаж. 11.30 — Час. Телевізійна служба новин. 16.00 — ТSN. 16.15 — Прем'єра документального телефільму «Зберегти себе». 16.40 — «Свешніков». Фільм-концерт. 17.30 — Час. Телевізійна служба новин. 18.00 — Влада — Радам. 18.30 — «Зайчатко заблукало». Мультфільм. 18.40 — Актуальне інтерв'ю. 18.50 — «Рабин Ізаура». Художній телефільм. 2 серія. 20.00 — Час. Телевізійна служба новин. 20.40 — «Слово». Літературно-художня програма. 22.40 — Б. Чайковський. «Підліток». Поєма для симфонічного оркестру. 23.30 — ТSN. 23.55 — «Підліток». Телефільм. 2 серія. 1.09 — Спортивна програма. 1.39 — «Карамболіна-Карамболетта». Музична телевистава. 2.39 — Маленький концерт.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Доброго вам здоров'я. 9.50 — Документальні фільми. 10.35 — Шкільний екран. 11.05 — В. Барвінський. «Тріо». 11.40 — Шкільний екран. 11 клас. 12.10 — Все про кіно. 16.00 — Новини. 16.10 — Для дітей. «Веселка». 16.45 — На допомогу школі. Музика. 17.10 — «Бізнес-клуб». 17.55 — Документальні телефільми. 18.35 — Музичний фільм «У світі натхнення». 19.30 — Актуальна камера. 20.00 — Телелуб «Діалог». 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Говоримо українською». 21.20 — Екран зарубіжного фільму. Художній фільм «Історія кохання». 22.25 — Реклама. 22.30 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (ІІ програма)

7.00 — Гімнастика. 7.15 — Альманах кіноподорожей. 7.35, 8.35 — Природознавство. 2 кл. Я їду лісом. 8.05 — Німецька мова. 1 рік навчання. 9.05 — Німецька мова. 2 рік навчання. 9.35, 10.35 — Фізика. 7 кл. Здрастуй, фізико! 10.05 — Російська мова. 11.05 — «Задача з трьома невідомими». Художній телефільм. 2 серія. 12.10 — Ювілейний вечір І. С. Козловського у Великому театрі Союзу РСР. 13.35 — Сеанс повторного телефільму. «Каріно». 2 серія.

6 кл. Рослини і ми. 10.05 — Мама, тато і я. 11.05 — «Задача з трьома невідомими». Художній телефільм. 1 серія. 12.10 — Ритмічна гімнастика. 12.40 — Музика і мода. 13.30 — Сеанс повторного телефільму. «Каріно». Художній телефільм. 1 серія. 16.00 — «Полум'яна Айседора». Фільм-концерт. 16.35 — Колаж. 16.40 — «Східний Сибір». 16.50 — Антиміст Москва — Брюссель. Передача 2. 17.30 — Час (з сурдоперекладом). 18.00 — До 125-річчя з дня народження Я. Райніса. Документальний телефільм «Райніс. Заслання». 19.00 — Вечірня назва. 19.15 — Концерт Л. Сметанникова. 20.20 — Прем'єра документального телефільму «В об'єктиві — тварини. Як». 20.40 — Щоденник сесії Верховної Ради РРФСР. 21.40 — На сесії Верховної Ради СРСР. 22.40 — «Задача з трьома невідомими». Художній телефільм. 2 серія.

середа

12 ВЕРЕСНЯ

▲ ЦТ (І програма)

5.30 — 120 хвилин. 7.35 — «Слово». Літературно-художня програма. 9.35 — Клуб мандрівників. 10.35 — Це було... було... 10.55 — Документальні фільми «Ферма». «Вичиті старі». 11.30 — Час. Телевізійна служба новин. 16.00 — ТSN. 16.15 — Дитяча година (з уроком англійської мови). 17.15 — Виступ молодіжного фольклорного ансамблю. 17.30 — Час. Телевізійна служба новин. 18.00 — Футбол. Відбірковий матч чемпіонату Європи. Збірна СРСР — збірна Норвегії. 19.50 — Я. Штраус. Вальс із оперети «Циганський барон». 20.00 — Час. Телевізійна служба новин. 20.40 — Колаж. 20.45 — Прем'єра художнього телефільму «Спогад без дати». 22.20 — «Розмова у відсутності героя». Конфлікт в театрі ім. М. Ермоліної. 22.35 — ТSN. 23.00 — «Підліток». Телефільм. 3 серія. 0.11 — На ваше прохання. Запрошує Михайло Жванецький. 1.31 — Це було... було...

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Перлини душі народної. 10.10 — Село і люди. 10.50 — Музичний фільм «Ритми полум'яної душі». 11.40 — Шкільний екран. 5 клас. Історія. 12.10 — «Говоримо українською». 12.30 — Художній фільм «Історія Каягима». 13.35 — «Хто мит?». 16.00 — Новини. 16.10 — Для дітей. «До, мі, соль». 16.40 — М. Людкевич. «Заповіт». 17.00 — Господарем на землі. Село очима міста. 17.30 — Українські народні пісні. 18.00 — «На Київській хвилі». Інформаційний випуск. 18.30 — «Нейгаузієвські музичні вечори». Вересневі спогади про зустрічі у квітні. Передача 1. (Кіровоград на Республіканське телебачення). 19.00 — «День за днем». (Кіровоград). 19.20 — Мультфільм «Кіт Котофейч». (Кіровоград). 19.30 — Актуальна камера. 20.00 — Чемпіонат СРСР з хокею. «Сокіл». «Крила Рад». 3-й період. 20.45 — На добраніч, діти! 21.05 — «Плеяди». У перерві — 22.20 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (ІІ програма)

7.00 — Гімнастика. 7.15 — Альманах кіноподорожей. 7.35, 8.35 — Природознавство. 3 кл. Я їду лісом. 8.05 — Німецька мова. 1 рік навчання. 9.05 — Німецька мова. 2 рік навчання. 9.35, 10.35 — Фізика. 7 кл. Здрастуй, фізико! 10.05 — Російська мова. 11.05 — «Задача з трьома невідомими». Художній телефільм. 2 серія. 12.10 — Ювілейний вечір І. С. Козловського у Великому театрі Союзу РСР. 13.35 — Сеанс повторного телефільму. «Каріно». 2 серія.

— Прем'єра документального телефільму «Буде». 16.40 — Грає інструментальний ансамбль. 17.05 — Антиміст Москва — Брюссель. Передача 3. 17.30 — Час (з сурдоперекладом). 18.00 — Телевізійний музичний абонемент. На концерті-зустрічі з композитором Р. Щедріним. 19.00 — Вечірня назва. 19.15 — Колаж. 19.20 — «Райніс. Посів бурі. 1905 р.». Документальний телефільм. 20.00 — Концерт XI фестивалю радянської музики «Московська осінь». 20.40 — Щоденник сесії Верховної Ради РРФСР. 21.40 — На сесії Верховної Ради СРСР. 22.10 — Співає С. Бєліков. 22.20 — «Справа передается до суду». Художній телефільм.

четвер

13 ВЕРЕСНЯ

▲ ЦТ (І програма)

5.30 — 120 хвилин. 7.35 — Футбол. Відбірковий матч чемпіонату Європи. Збірна СРСР — збірна Норвегії. 9.15 — Людина. Збірка. Всесвіт. 10.20 — Дитяча година (з уроком англійської мови). 11.20 — Колаж. 11.30 — Час. Телевізійна служба новин. 16.00 — ТSN. 16.15 — Фільм — дітям. «Анималі». «Дракон і принцеса». 17.20 — Ф. Ліст. «Угорська рапсодія № 6». 17.30 — Час. Телевізійна служба новин. 18.00 — Екологічний бумеранг. 18.45 — Актуальне інтерв'ю. 18.55 — «Рабин Ізаура». Художній телефільм. 3 серія. 20.00 — Час. Телевізійна служба новин. 20.40 — За введеннями МВС. 20.50 — 3 «Золотого фонду УТ». Усні оповідання І. Андронікова. 21.40 — Камера дивиться у світ. Радянські німці історія і сучасність. Частина 1. 22.40 — Романси П. Чайковського виконують К. Лісовський і Н. Шаріман. 23.05 — «Підліток». Телефільм. 4 серія. 0.20 — «Музей сядиба Ахматовської». Документальний фільм. 1.05 — Пісні мопсиків Павла Аєдоницького.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Спідко-смці Покришкина. Частина 4. 10.15 — Екран зарубіжного фільму. Художній фільм «Жорсткий батько». 11.40 — «Темп». 11.55 — «Джерела». 16.00 — Новини. 16.10 — Для дітей. «Веселка». 16.40 — Республіканська фізико-математична школа. 17.10 — Нейгаузієвські музичні вечори. Вересневі спогади про зустрічі у квітні. Передача 2. (Кіровоград на Республіканське телебачення). 17.40 — Телефільм «Чарівні слова». 18.00 — «Село і люди». Колгосп ім. Щорса Долінського району. (Кіровоград). 19.00 — Концерт. 19.30 — Актуальна камера. 20.00 — Прем'єра музичного фільму. 20.45 — На добраніч, діти! 21.05 — Молодіжна студія «Гарт». У перерві — 21.50 — Новини.

▲ ЦТ (ІІ програма)

7.00 — Гімнастика. 7.15 — Альманах кіноподорожей. 7.35, 8.35 — Природознавство. 5 кл. Сонце і Сонячна система. 7.55, 8.55 — «Тархани». Документальний телефільм. 8.05 — Іспанська мова. 1 рік навчання. 9.05 — Іспанська мова. 2 рік навчання. 9.35, 10.45 — Біологія. 8 кл. Павуки. 10.00 — Янцю вам після... 11.10 — «Справа передается до суду». Художній телефільм. 12.20 — Документальні фільми. 12.55 — Ритмічна гімнастика. 13.25 — Симфонічна поема Ф. Ліста «Мазепа». 13.45 — Сеанс повторного телефільму. «Каріно». 3 серія. 16.00 — Співає Сархан Сархан. 16.25 — Ритмічна гімнастика. 16.55 — Антиміст Моск-

ва — Брюссель. Передача 4. 17.30 — Час (з сурдоперекладом). 18.00 — Мультфільм. 18.20 — Колаж. 18.25 — Хоккей. Товариська зустріч. «Спартак» (Москва). «Міннесота Норд Старз» (США). У перерві — 19.00 — Вечірня назва. 20.40 — Щоденник сесії Верховної Ради РРФСР. 21.40 — На сесії Верховної Ради СРСР. 22.10 — «Гармонія». Художній телефільм. 23.05 — «На радість вам і мені». Фільм-концерт.

п'ятниця

14 ВЕРЕСНЯ

▲ ЦТ (І програма)

5.30 — 120 хвилин. 7.35 — «Зай і Чин». Мультфільм. 7.45 — «Спогад без дати». Художній телефільм. 9.20 — Економічний бумеранг. 10.05 — Усні оповідання І. Андронікова. 10.55 — Грає Литовський камерний оркестр. 11.30 — Час. Телевізійна служба новин. 16.00 — ТSN. 16.15 — Діалог з комп'ютером. 17.00 — Кінофестиваль «Приз глядацьких симпатій». Прем'єра документального телефільму «Де Ложини ховає золото». 17.30 — Хто є хто. Із циклу «Політичні діалоги». 18.45 — «У зоопарку — ремонт». Мультфільм. 18.55 — «Рабин Ізаура». Художній телефільм. 4 серія. 20.00 — Час. Телевізійна служба новин. 20.40 — В уряді СРСР. 20.50 — Колаж. 20.55 — Це було... було... 21.15 — Прем'єра художнього телефільму «Дні комісара Амброзіо». 22.50 — Погляд. 22.55 — Прем'єра документального телефільму «Петро Великий». 23.55 — ТSN. 0.15 — «Підліток». Телефільм. 5 серія. 1.31 — «Інвентаризація». Концерт за участю Є. Петросяна.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Цирк. цирк. цирк. 9.50 — Художній фільм «Злий дух Ямбул». 11.20 — Музичний фільм «Весела прогулянка». 11.40 — Шкільний екран. 16.00 — Новини. 16.10 — Музичний фільм «Гра». 16.25 — Поговоримо відверто. 17.00 — Концерт артистів української естради. 18.00 — «На Київській хвилі». Інформаційний випуск. 18.30 — «Нейгаузієвські музичні вечори». Вересневі спогади про зустрічі у квітні. Передача 3. (Кіровоград на Республіканське телебачення). 19.00 — «День за днем». (Кіровоград). 19.30 — Актуальна камера. 20.00 — Прем'єра документального телефільму. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Дзвони Чорнобиля». 22.15 — Вечірній вісник. 22.45 — «Відеоміли». Музична програма. 22.45 — «Світ поезії».

▲ ЦТ (ІІ програма)

7.00 — Гімнастика. 7.15 — Альманах кіноподорожей. 7.35, 8.35 — Історія. 5 кл. Людовеє лобіще. 8.05 — Англійська мова. 1 рік навчання. 9.05 — Англійська мова. 2 рік навчання. 9.35, 10.35 — Література. 6 кл. Билина про Садко. 10.05 — «ТелеЕкно». Журнал. 11.05 — «Гармонія». Художній телефільм. 12.00 — «На радість вам і мені». Фільм-концерт. 12.55 — Прем'єра документального телефільму «Небеса похмури». 13.25 — Сеанс повторного телефільму. «Каріно». 4 серія. 16.00 — Телестудії міст РРФСР. (Владивосток). 16.30 — «Пори року». Мультфільм. 16.40 — «Монолог про російську пісню». Фільм-концерт. 17.10 — Колаж. 17.15 — Спорт для всіх. 17.30 — Час (з сурдоперекладом). 18.00 — Футбол. Чемпіонат СРСР. ЦСКА — «Дніпро». У перерві — 18.45 — Вечірня назва. 19.50 — Концерт Московського симфонічного оркестру під керівництвом Д. Когана. 20.40 — Щоденник сесії Верховної Ради РРФСР. 21.40

— На сесії Верховної Ради СРСР. 22.20 — Міжнародний телефестиваль. «Сходина до Парнасу».

субота

15 ВЕРЕСНЯ

▲ ЦТ (І програма)

5.30 — 120 хвилин. 7.35 — «Діалог Ігоря Бріля». Фільм-концерт. 8.05 — Мама, тато і я. 8.35 — «Живи, Земле!». Екологічна програма. 9.35 — «Партнер». Комерційний вісник. 10.05 — Запрошує Свердловський оперний. 10.45 — Під знаком «Пі». 11.45 — «Бурда моден» пропонує... 12.15 — «Варіанти майбутнього». Документальний телефільм. 13.15 — Концерт вокального тріо «Рябинушка». 13.30 — Шоу-нейс у нас в гостях. Дні документального кіно США в СРСР. 14.30 — «Малюк і Карлсон». «Карлсон повернувся». Мультфільм. 15.10 — Політичні діалоги. 16.10 — Міжнародна панорама. 16.55 — Футбол. Чемпіонат СРСР. «Торпедо» — «Спартак». 18.50 — Пісня-90. 20.00 — Час. Телевізійна служба новин. 20.40 — На прохан-ня глядачів. «Кримінальний талант». Художній телефільм. 1 і 2 серії. 23.15 — «Музика дощу». Естрадний концерт. 23.55 — ТSN. 0.20 — «Підліток». Телефільм. 6 серія. 1.42 — «Пікова дама». Телефільм. 3.09 — Мюзикли, мюзикли.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Ритмічна гімнастика. 9.50 — Фестиваль театрів пластики і клоунади. 10.40 — «Спадщина». 11.30 — «Бандуристе, орле зисий». В перерві — 12.45 — Новини. 14.35 — В. Степанік. Ракетно-чесає волосся. 15.20 — Для дітей. Художній фільм «Чорна курка, або підземні жителі». 16.30 — Доброго вам здоров'я. 17.00 — Суботні зустрічі. 18.30 — Актуальна камера. 19.00 — Чемпіонат СРСР з футболу. «Динамо» (Київ) — «Металіст» (Харків). В перерві — МВС повідомляє. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — А. Міллер. «Ціна». Вистава. В перерві — 22.05 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (ІІ програма)

7.00 — Гімнастика. 7.15 — Концерт хореографічних колективів Москви. 7.55 — «Лінь». Мультфільм. 8.10 — Кінопубліцистика союзних республік. Прем'єра документального телефільму «Звідкіля ти родом?». 8.40 — «Звучала музика в саду». Вистава молодіжного театру. 10.00 — Відеоканал «Співдружність». 13.30 — Російська мова. 14.00 — Хоккей. Товариська зустріч. «Крила Рад» (Москва) — «Міннесота Норд Старз» (США). 16.30 — Відеоканал «Радянська Росія». 19.00 — Вечірня назва. 19.15 — «Світ, в якому ми живемо». Фільм-режисера В. Трошкіна. «Місяць доброго сонця». «Трагедія Перу». «Останній десант». 20.00 — Час (з сурдоперекладом). 20.40 — Щоденник сесії Верховної Ради РРФСР. 21.40 — Прес-клуб. 23.40 — Нічний сеанс. «В трисвинні». Художній телефільм. Із циклу «Телефон поліції 110».

неділя

16 ВЕРЕСНЯ

▲ ЦТ (І програма)

7.00 — Спорт для всіх. 7.15 — Ритмічна гімнастика. 7.45 — Ти-

раж «Спортлото». 8.15 — З ранку раменю. Передача для дітей. 9.00 — На службі Вітчизни. 10.00 — Ранкова розважальна програма. 10.30 — «Навіоло світу». Альманах. 11.30 — Здоров'я. 12.15 — Педагогіка для всіх. 13.15 — Прем'єра документального телефільму «Колосний Яокинов». 13.45 — У світі казок і пригод. «Лінар Айболіт». Мультфільм. 15.15 — Сільська година. Панорама. 16.30 — Грай, гармонь. У перерві — 17.30 — Фотоконкурс «Земля — наш спільний дім». 18.35 — Мультфільм. 18.50 — «Рабин Ізаура». Художній телефільм. 5 серія. 20.00 — Час. Телевізійна служба новин. 20.40 — Про просте і вічне. 20.55 — Футбольний огляд. 21.25 — «Алла Пугачова та її друзі... Запрошують...». 23.00 — «Слідство ведуть знатоки». «Полуденний злодій». Художній телефільм. 1 і 2 серії. 1.55 — Співає Олександр Серов.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.10 — «У неділю вранці». 10.10 — Ритмічна гімнастика. 10.40 — М. Гоголь. «Сорочинський ярмарок». Вистава. В перерві — 11.30 — Новини. 12.30 — В країні мультяшів. 13.45 — Музичний фільм «Співаюча земля». 14.35 — Село і люди. 15.05 — «Ви нам писали». 15.50 — Мультфільм «Неслухняна мама». 16.00 — Спідко-смці Покришкина. Частина 5. Вертикаль. 17.00 — Чемпіонат СРСР з хокею. «Сокіл» — «Динамо» (Мінськ). В перервах та по закінченні — Телеспортарена. 19.30 — Актуальна камера. 20.00 — Духовні пісні. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — Художній фільм «Анна Кареніна». 1 серія. 22.15 — Вечірній вісник. 22.55 — Художній фільм «Анна Кареніна». 2 серія.

▲ ЦТ (ІІ програма)

7.00 — На зарядку, ставай! 7.15 — Прем'єра документального фільму «Там, на Халгін-Голі». 7.35 — Мультфільм. 7.45 — Повернення реліквії. 8.10 — «Голубе око Сибіру». Документальний телефільм. 9.05 — Програма короготражних художніх телефільмів для дітей студії «Грузія-фільм». «Пацуря». «Перше зізнання». «П'ятнадцять літ». 10.15 — Чемпіонат США з баскетболу серед професіоналів НБА. Фінал. «Детройт» — «Портленд». 11.15 — Показують театри країни. В. Распутін. «Останній строк». Фільм-вистава «Співдружність». 13.30 — Російська мова. 14.00 — Хоккей. Товариська зустріч. «Крила Рад» (Москва) — «Міннесота Норд Старз» (США). 16.30 — Відеоканал «Радянська Росія». 19.00 — Вечірня назва. 19.15 — «Світ, в якому ми живемо». Фільм-режисера В. Трошкіна. «Місяць доброго сонця». «Трагедія Перу». «Останній десант». 20.00 — Час (з сурдоперекладом). 20.40 — Щоденник сесії Верховної Ради РРФСР. 21.40 — Прес-клуб. 23.40 — Нічний сеанс. «В трисвинні». Художній телефільм. Із циклу «Телефон поліції 110».

УВАГА!

Нагадуємо, що «Молодий комуніст» береться публікувати на своїх сторінках платні рекламні оголошення, об'яви типу «Куплю», «Обмінюю», «Продам», «Загулено», «Вітаю» тощо (див. 12 стор. цього номера).

За довідками звертатися по телефонах: 2-54-26, 4-28-96.

Без слів.

Мал. О. КОЧУБЕЯ.

ПІД ЯКИМ ЗНАКОМ ВИ НАРОДИЛИСЯ

Майже 2000 років тому астрологи поділили небо на окремі ділянки — сузір'я. На небосхилі вони виділили пояс завширшки 9° по обидва боки від екліптики і «розкрили» його на 12 однакових частин-прямокутників шириною 18 і довжиною 30 градусів. У цьому поясі ми спостерігаємо річний рух Сонця, і переміщення планет та Місяця. Яскраві зірки, що потрапляли до прямокутників, на думку давніх спостерігачів, утворювали певні фігури, більшість з яких дістала назву тварин. Тому їх і називали зодіакальними сузір'ями (від грецького слова «зоон» — тварина), хоч траплялися й назви не тваринного походження. Так до зодіакальних сузір'їв відносяться Овен, Телець, Близнята, Рак, Лев, Діва, Терези, Скорпіон, Стрілець, Козерог, Водолій і Риби.

Уявні прямокутники вздовж екліптики почали називати знаками зодіаку відповідно до назви фігур, що розташувалися у них. Відлік сузір'їв і знаків зодіаку вели від точки весняного рівнодення, що перебувала у сузір'ї Овна. Та виявилось, що точка весняного рівнодення зміщується екліптикою назустріч рухові Сонця, переміщуються й уявні прямокутники, що відповідають певним знакам зодіаку.

Отже ці знаки за минулі 2000 років перемістилися до інших сузір'їв, тобто нині вони не збігаються із зодіакальними сузір'ями, хоч і зберегли їх первісну назву. Якщо хтось із читачів вважає, що народився під знаком Терез, то Сонце в цей момент перебуває в сузір'ї Діви. А от давньогрецький філософ, чи римський воєначальник, що народилися під знаком Терез, з'явилися на світ у той час, коли Сонце справді перебувало у сузір'ї Терез. Нижче подається таблиця, з якої видно, як змінилося становище із знаками зодіаку.

ЗНАКИ ЗОДІАКУ

Овен 21 березня — 21 квітня.
Телець 22 квітня — 21 травня.
Близнята 22 травня — 21 червня.
Рак 22 червня — 22 липня.
Лев 23 липня — 23 серпня.

Діва 24 серпня — 23 вересня.
Терези 24 вересня — 23 жовтня.
Скорпіон 24 жовтня — 22 листопада.
Стрілець 23 листопада — 21 грудня.
Козерог 22 грудня — 20 січня.
Водолій 21 січня — 18 лютого.
Риби 19 лютого — 20 березня.

СОНЦЕ У СУЗІР'І В НАШІ ЧАСИ

14 квітня — 14 травня.
14 травня — 21 червня.
21 червня — 20 липня.
20 липня — 11 серпня.
11 серпня — 17 вересня.
17 вересня — 31 жовтня.
31 жовтня — 22 листопада.
22 листопада — 30 листопада.
18 грудня — 19 січня.
19 січня — 16 лютого.
16 лютого — 12 березня.
12 березня — 18 квітня.

Примітка: з 20 листопада по 18 грудня Сонце перебуває у сузір'ї Змієносця, яке в число зодіакальних не зараховане.

У ті давні часи астрологи пов'язували із знаками зодіаку долю людини. Ось, наприклад, знак Терез. Тим, хто народився під ним, сприяють квіти айстри та календула, метали — мідь, а каменів — берил. Особливо до лиця будуть пастельні тони. Заступниця їх — планета Венера. Характер у народжених під цим знаком — легкий, розум ясний. Вони елегантні, легко знаходять гармонію в житті, уникають суперечок, неприємних ускладнень. Над усім цінюють спокій, в них розвинуто почуття справедливості.

Але вони не бібці, не адатні на героїзм та жертвність. У деяких випадках і в скрутну хвилину можуть заредити. Вважається, що народжені під знаком Терез найчастіше плеканці долі. Їх люблять за такт, люб'язність, веселу вдачу. Чоловіки бувають хорошими адвокатами, дипломатами, журналістами, торговцями. Жінкам особливо щастить на акторській ниві.

Що ж до назви сузір'я, то Терези — єдине «неживе» зодіакальне сузір'я — є символом справедливості. За легендою на цих терезах боги зважували душі померлих.

МЕНЮ ОДНОДЕННОГО ГОЛОДУВАННЯ

ЗА КНИГОЮ АМЕРИКАНСЬКОГО ДІЄТОЛОГА
ПОЛЯ БРЕГГА «ЧУДО ГОЛОДУВАННЯ»

Застосування голодування в лікувальних цілях і для профілактики захворювань має давню історію. Древні єгиптяни вважали, що, для підтримки здоров'я необхідно систематичне (три дні на місяць) голодування і очищення шлунка. Щоб провести 24-годинне голодування краще почати від вечери до вечери, або від сніданку до сніданку на наступний день. При цьому необхідно утриматись від твердої їжі, а також від соків — фруктових і овочевих. Протягом доби пити тільки воду — краще кип'ячену, можна міцно заварений чай, випивати потрібно через кожні 2—3 години по 1/3—1/2 склянки, пити рекомендується поступово.

Можна додавати в склянку меду (одну третину чайної ложки) або одну чайну ложку лимонного соку. Після закінчення 24-годинного голодування

Поль Брегг рекомендує їсти: салат з свіжих овочів на основі протертої моркви і нарізаної капусти, в який можна додати лимонний чи апельсиновий сік. Цей салат дає роботу м'язам шлунково-кишкового тракту, сприяє регулярній роботі кишечника. Друге приїмання їжі може бути м'ясним або будь-яким іншим. Перед голодуванням обов'язково треба порадитися з лікарем.

— Майстра по ремонту телевізорів викликали?

— О, заходьте, заходьте, — запрошувала молодіця і непомітно поклати в кишеню чоловіка, що зайшов, черв'ячка.

— Що з телевізором, —

зу не доводилось ламати.

— То й не ламайте. Ви його будь-ласка заберіть в ательє і хай він у вас просто постоїть деякий час.

— Але ж він чудово показує!

— Невже те не подоб-

ваючий капіталізм, що стоїть на краю прирви. Подивившись після трудового дня, колотнечі в чергах, і заспокоїшся.

А зараз! Як мені слухати, що їхній безробітний одержує стільки, скільки наш лікар, вчитель, інженер і прибиральниця разом взяті? Або що в їхньому сімейному асортименті кращий ніж у нас на базі? Але це ще нічого!

Чоловік надивився телевізора, і вночі, замість того, щоб займатись ділом, розказує мені про Бельгину і Собачка, Лук'яненка і Чорновіла, про суверенітет і підступи апарату.

Так що забирайте телевізор і поки він не буде показувати краще, робіть з ним, що хочете!

Неполегливість жінки і додана до черв'ячки п'ятірка, переконали майстра, що телевізор таки потребує тривалої профілактики.

В. ПОСТОЛАТІЙ.
м. Кіровоград.

Профілактика

якомога легітимніше і бадьоріше спитав він.

— Подивіться самі, я в цьому не дуже розбираюсь.

Майстер ажлючив «Електрона», покритив ручки, трохи підрегулював.

— Але ж телевізор справний!

— Можливо, можливо. А ви зробіть, щоб він був поламаний і щоб його ремонтували в телеательє.

— Навіщо? Я двадцять років ремонтую телевізори і ще жодного ра-

ство, яке він показує, можна назвати чудовим? Ось раніше, дійсно, було що подивитись. Підвищили ціни, виключаєш телевізор, тобі повідомляють про інфляцію на Заході. Отже, не ми одні терпимо.

Роками чекаєш квартири, — тобі показують про бездомних Нью-Йорку. Легше на душі. У нас перебої з вугіллям, — там енергетична криза. У нас річку отруїли, — у них смог, У нас розвинутий соціалізм, у них — загни-

ВІТАЄМО!

Народилася нова сім'я — чоловіком і дружиною стали молоді робітники Геннадій і Світлана Будакі. Сьогодні для них квіти і вітання, палкі обійми батьків і друзів, урочисті тости і широкі побажання щастя. Завтра почнуться будні. Біла піна весільної фати зміниться на білу піну прання, різнобарвність квітів на різноколірність дитячих пелюшок. Хай же Любов і повага один до одного подолають всі труднощі і залишаться такими ж світлими і міцними, як сьогодні. Хай не обмежиться щастя днем весілля, бо та сім'я буде міцнішою, для якої щасливі дні випадають протягом усього життя. Хай будуть добрими й розумними діти, достойним продовженням Роду й Народу.

«Молодой коммунар» — орган Кировоградского областного комитета ЛКСМУ (МДС).

НАША АДРЕСА:

316050, МПС,
м. Кіровоград,
вул. Луначарського, 36.

Телефони: редактора — 2-54-26; відповідального секретаря — 2-27-85; секторів: комуністичного, військово-патріотичного виховання — 4-66-79; культури, моралі та студентської молоді — 2-29-92; комсомольського життя та економіки — 2-04-84, 4-64-21; спорту — 4-64-21; учнівської молоді — 2-59-82; соціальних проблем — 4-66-79; фотолаторії — 4-94-94; оголошень — 4-28-96; коректорської — 3-61-83.

Редактор

В. ІВАЩУК.

Друкарня Імені Г. М. Димитрова видавництва «Кіровоградська правда» Кіровоградського обкому Компартії України, м. Кіровоград, вул. Глінки, 2.

Газета виходить щосуботи.

Зам. № 448.

Індекс 61103. Тираж 36 000.